

మారుతి సేవ

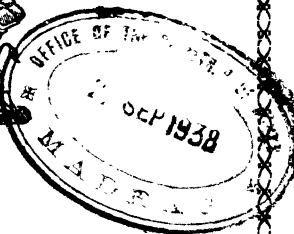
1526

1938

(విదంకముల నాటకము)

PNO 153

SINO 95

గ్రంథకర్త:

ముక్కామల పున్నయ్య.

1937

కాపీరైటు)

వెల రు. 0-8-0.

మారుతి సేవ

గ్రంథకర్త:

ముక్కామల పున్నయ్య.

మొదటి కూర్పు 1000 ప్రతులు

1937

వెల రు. 0—8—0.

Printed at
JANAKIRAM PRESS.
TENALI.

పీఠిక.

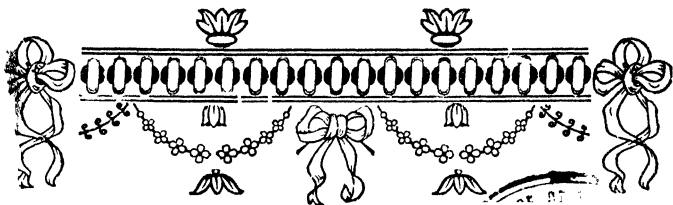
నాటకమును రచించుట కిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము గాన
యిం దనేక దోషము లుండవచ్చును. పాఠకు లిందలి తప్పులను
మన్నించి యొప్పులనే గ్రహింప వేడుచున్నాను.

ఈ గ్రంథముద్రణకు నన్ను బ్రోత్సహించి తగు సాయంబొనర్చిన
భీమవరపు వెంకటేశ్వరరెడ్డిగారికి నేనంతయు కృతజ్ఞుడ.

కొల్లిపర, }
10-5-37. }

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

ఓం

శ్రీరామాయనమః

మారుతిసేవ

ప్రథమాంకము

ప్రథమరంగము.

సంఘకారణ్యము—పర్వశాల

(ప్రవేశము:— శ్రీరాముడు, సీత)

శ్రీరా:—(సీతతో) పేయసీ! చూచితే! యీగౌతమీ తీరమందలి వనపార్శ్వము.

ఉ॥ శ్రీకరమయ్య దిక్కులకు శ జ్ఞులదిగ్దుచు వింతశోభలన్
పోకలుపొన్నలాదిగల శ భూజములెన్నియొ మిన్నునంటడున్
ఆకసవీధి పుల్లుగము శ లలన బాతె జనాతిరేకతన్
భీకర గౌతమీసలిల శ నీచికలాడెడు లోలలోచనా! ॥

సీత:— నాథా! యీ వనసౌందర్యంబున కేమిగాని, యల్లదే! యీ రసాల వృక్షచ్ఛాయం దిరుగాడు నాహరిణరాజంబు గాంచితిరే?

పాట—1

తే॥ గీ॥ పరవశుల ద్రొక్కుచును లేత శ పసిడిపచ్చి
కలమెసంగుచు దిరుగు మృ శ గంబుగనుమి

అమృగాంకు నెల్లదము సేర యంగ నెంచి

పాటివచ్చు దానివలె గ శ స్పట్టు నాథ॥

నాథా ! నాకోర్కె దీర్పరా ! దయయుంచి ఆ మృగమును
బట్టి తే పొందించెద.

శ్రీరా:— జానకీ! యిదియా నీ యభీష్టంబు! క్షణమాత్రంబున నాకు
రంగరాజమున్నట్టి నీ మనోభీష్టంబు నెరవేర్చెద.

(లక్ష్మణుడు ప్రవేశము)

(శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితో) లక్ష్మణా ! యిక్కాననంబున,
మానవాంతకులగు దానవాధములు బెక్కండ్రు సంచరించు
చుందురు. క్రూరమృగంబు లెల్లవేళలం దిరుగాడుచుండు. కావున
జాగరూకుండవై మీ వదినను గాపాడుచుండుము. నే నిదే యా
హరిణంబును బట్టితెచ్చెద (అని వెళ్ళబోవును.)

లక్ష్మణుడు:—(వారించి) అగ్రజా !

తే॥ గీ॥ జానకీదేవి హృదయ వాంఛికి మీరు
మంచి చెడ్డల నరసి యో శ జించి చనగ
నీకు దలపంగ నెనురేది శ నిజ మెఱుంగ
గార్యసాధనలకును ను శ రటము గలదె॥

శ్రీరాముడు:—లక్ష్మణా ! యీ స్వల్పకార్యంబునకై యింత యోజింప
నేల. నీవు కడు జాగరూకుండవై మెలంగుము. నే బోయి
వచ్చెద (శ్రీరాముడు నిష్క్రమించును)

(అవనిక జూరును)

ద్వితీయ రంగము—అరణ్యము.

(మాయలేడివెంట శ్రీరాముడు త్వరితగమనముడై ప్రవేశించును.)

శ్రీరాముడు:—ఆహా ! యేమిది !

పాట—2

ఉ॥ ఏ యసురాధముండొ నను శ నీవిధి మోసముజేయనెంచి తా
గాయము మార్చెనే యిటులగొంచనహాపమృగాకృతికన్
మాయురె! గ్రేఖుదాటిమటుమామముతోకనుమూయనింతలో
నేయరుదెందు చెగటకు శ నేమి మహాదృఢత చిత్రవర్తనల్ ॥

కానిమ్ము, దీని మదంబడగించెద.

(మాయలేడిపై బాణమువేయును.)

(తెరలో) హా! సీతా! హా! లక్ష్మణా! రక్షింపుడు, రక్షింపుడు.

అని మాయలేడి శ్రీరాముని కంఠస్వరముతో నరచును)

(అవనికబారును)

తృతీయ రంగము.

పర్వశాల

(సీత కూర్చునియుండును, లక్ష్మణుడు నిలువబడియుండును)

సీత:—(ఆతురతతో) అన్నా ! సామిశ్రీ ! వింటివే ! మీయగ్రజున
కేదియొ యాపదసంభవించినది. “ హా! సీతా! హా! లక్ష్మణా!
రక్షింపు ” డని యార్తనాదము వినంబడుచున్నది. నీవు సత్వర
మేగి మీయన్నగారికి దోడ్పడుము.

లక్ష్మ:— అమ్మా !

ఆ॥ వె! చింతనొంద దగను శ వింతమృగము దాని

మడియఁ జేసియన్న శ మరలుచున్న

అన్నయాజ్ఞ మీరి శ యరుగ నేనటుపైని

జెనుగుగల్గు భయము శ విడుపుమమ్మ

మాయన్న కేమి, యాపద సంభవించుటేమి! యిదికల్ల. ఆ
కంఠధ్వని మా యన్నగారిదికానేరదు, ఎవ్వడో యొక మాయ

రక్కసుడు మనలను మోసముజేయనెంచి, యీపగిది
కారులగ్రేవలీయుండె. యిందులకై మీరు చింతింపవలదు.
ఆ దానవాధము నుక్కడంగింది యిప్పుడే మాయగ్రజం
డిటకరుదెంచు. మీరు మనంబున భయంబు దక్కియుండుడు.

సీత:— అయ్యో! లక్ష్మణా! యిదియేమి! యీ నాడిట్లుబల్కుచుంటివి.

ఉ॥ ఆ పదసంభవించెనని శ్రీ యన్నయదే యెలుగెత్తి పిల్వసి
వీ పగిదిజరింప గన శ్రీ నేదియొ వింతగదోచె నెమ్మది
నాపతి కేమికిడగునో శ్రీ నాగతి యక్కట! యెట్లుతానో, హా!
పాపపుకార్యమేదయిన శ్రీ భావమునందు దలంతె మూర్ఖుడా!
సామిత్రి! అన్నలేకున్న. యగ్రజనిభార్యను చేబట్టమనసు కలిగె
నాయేమి.

లక్ష్మణ:— శివ, శివా (యని చెవులుమూసికొనును)

ఉ॥ అమ్మరొ! యెట్టి పల్కువిన ♦ నయ్యెనునేడిటు, కాననంబునకొ
మిమ్ముల వీడియేగుట ది ♦ మేలగుకార్యము గాదటంచునా
నెమ్మనమందు నెంచియిట ♦ నిల్వగ దారుణ వాక్యభాణముల్
ఊమ్ముననాటి వైచితివి ♦ రూఢి దలంపక, నేమిసేయుచున్

తల్లీ ! ఎట్టి కఠినోక్తుల బల్కితివి ! మా యన్న యానతి మీరొ
జాలకయు, నా మహామహుని శక్తి నేనెరింగియే యిట్లు వచింప
మీ పరుషవాక్యశూలములచే నన్ను బాడిచివైచితిరి. ఇక నే
బోయివచ్చెద (అని పర్ణశాల చుట్టును గీతగీసి) తల్లీ ! మీ రీ
పర్ణకుటీరమును దాటి యెందేగినను ప్రమాదము వాటిల్లును.
కపటోపాయలగు దానవులు పెక్కండు) యీ ప్రాంతమున
విచ్చలవిడి సంచరించుచుండురు. జాగరూకులరై మెలంగుడు. నే
బోయివచ్చెద (నాలుగడుగులు ముందుకు వైచి)

అహ ! పోవుదమన్న మనంబు కీడునే శంకించుచుండె.

ఉ॥ పూవులు దానవాళియిట శ్ర గ్రుమ్మరుచుందురు భద్రమంచు నా
భూరమణుండు నాళ్ళ నిడరభూమిజ నిచ్చటఁ గాచుచుండ నన్
దారుణవాక్యముల్బలికి శ్ర తానిటు బంపుచునుండె నేదియో
ఘోరము సంభవించునని శ్ర గుండెడు నామది నేడిదేలకో॥

(యిండుక యాలోచించి) విధిలేదు. పోవనేవలయు.

(నిష్క్రమించును.)

(యతివేషధారి యగు రావణుడు ప్రవేశించును.)

రావణుడు:—అహ ! యేమి ! యీ మోహనాంగి రూపలావణ్యము !

ఉ॥ ధారుణికస్య మోముగన శ్ర ధాత చమత్కృతి తేటతెల్లమా
నీరమణీయరూపవతి శ్ర నింతకుమున్నెట గాంచనైతి హా !
చూరునిజస్య ధన్యమయె శ్ర మామకజన్మ తరించె నిప్పుడే
యారయ నీమెనుంగొనుచు శ్ర నభిని దాటుట యుత్తమంబగున్॥

(పర్ణశాల యెదుటకు వచ్చి)

భవతిభిక్షాందేహి (యని కేకవైచును.)

(సీత భిక్షము గైకొని పర్ణశాలను దాటివచ్చును. రావణుడు
నిజరూపము దాల్చును. సీత మూర్ఛపోవును. రావణుడు
గడ్డను పెకలించి సీత నైతికొని, రథారూఢుడై దక్షిణాభిముఖ
ముగాఁ బోవును.)

సీత:—హా ! రామా! రామా ! రక్షింపుము, రక్షింపుము.

(అని దుఃఖించును.)

(అవనిక జారును.)

చతుర్థ రంగము—అరణ్యము.

(సీత యొక్క ఆర్తనాదము విని జటాయువు ప్రవేశము)

జటాయువు:— యెచ్చటదీ ఆర్తనాదము! (ఆకసమువైపుజూచి) ఓరీ! రావణ! వినాశకాలే విపరీతబుద్ధి, యన్నట్లు నీకుఁజెడుకాలము దాపరించి, యీ దుర్బుద్ధి పుట్టినది. దేవాది దేవుండగు శ్రీరామచంద్రుని భార్యనిట్లు మోసముచే నపహరించి గొని పోవుచుంటివి. నీకు ప్రాణములపై నాశగలదేని, మాసీతా మాతను శ్రీరామచంద్రున కప్పించి, యామహత్ముని చరణారవిందములకడ వ్రాలి, తప్పుక్షమింపవేడి, నీదారిజ్ఞనుము. లేదేని, నిన్నిప్పుడే చించిచెండాడెద.

రావణుడు:— ఓరీ! దుర్మతీ! నీకిత కండ కావరమా! సకలలోక భయంకరుండనగు నన్నెరుంగక నోటికివచ్చినట్లు ప్రేలుచుంటివి. ఇదే మదీయ కరవాలంబున నిన్నిప్పుడే యమలోకంబున కతిధిగావించెదఁగాచికొమ్ము.

(జటాయువు రావణు నెదిరించి యుద్ధముజేయును. రావణుడు జటాయువు పక్షంబులఁ దెగవేసి, సీత నెత్తుకొని పోవును.)

జటాయువు:— హా! రామా! రామా! రక్షింపుము. రక్షింపుము.

(అవనిక జారును)

పంచమరంగము.

అరణ్యము.

(అక్షుణుండు, శ్రీరాముని వెదకుచు బోవుచుండ, శ్రీరాముఁడగురై)
శ్రీరాముడు:— సామిద్రీ! యిదియేమి! మీ పదిసనొంటిగా విడచి యిశ్వలవచ్చితి!

తే॥ గీ॥ క్యూరమ్మగ దుష్ట దానవ శ్ర చోరులకును
యాల వాలమై దనరారు శ్ర యడవిలోన
నబల నొంటిగ విడిచి రా శ్ర నానె! యేమి
కీడు మూడంగ నానొ యీ శ్ర నాడుమనకు॥

లక్ష్మణుడు:—

పాట— 5

అగ్రజా! క్షమింపుము. ఆ దానవాధముండు “హా! నీతా! హా!
లక్ష్మణా! రక్షింపుము” యన్న ఆర్తనాదము విని యా
యమభీతిల్లి, లక్ష్మణా! మీయగ్రజున కేడియో యా పద
సంభవించె, పోయి తోడ్పడుమన, అమ్మా! మాయన్న కెందు
నా పదరాజులదు. ఎవ్వడోయొక మాయరక్కసుండు మనలను
మోసగింపనిట్లు కారుల బ్రేలియుండె. వానినిప్పుడేసంహరించి
మాయన్న రాగలడని నుడివితీ. అందులకామె నాపైగోపించి
నిఘ్రోక్షులాడ, విధిలేక నేనిట్లు రావలసివచ్చె.

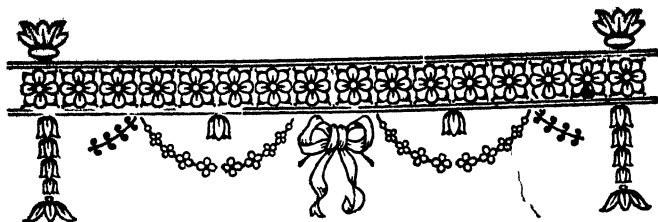
శ్రీరాముడు:—

పాట— 6

విధి వ్రాతతప్పింప నేరికిదరమగు. కానిమ్ము. పర్ణశాల కడ
కేగుదమురమ్ము.

(ఇరువురువిచారముతో నిష్క్రమితురు)

(అవనికజారును).

ఓం

శ్రీరామాయనమః

మారుతిసేవ

ద్వితీయాంకము.

(ప్రథమ రంగము—పర్వశాల.)

(ప్ర)వేశము: శ్రీరాముడు, లక్ష్మణుడు విషాదముతో)

శ్రీరాముడు:—

పాట—7

అహా ! గుట్టలనక, చెట్టులనక, పుట్టలనక నానాప్రదేశంబులు
వెదకి వెదకి వేసరితిమి. యెందును జానకి జాడిసుమంతయు
గానుపింపదయ్యె. యేకరూపుల పాలబడి యెంత విపిందు
చున్నదోగదా ! హా ! దైవమా !

తే॥ గీ॥ తలఁచి తలఁచియుఁ దానెంత శ కలఁతఁ బడెనా

దెలియవార్త లొకింతయు శ దెలియవయ్యె

నేమిసేయుదు, నే నెట శ కేగువాడ

నెట్లు బ్రతుకుదు నీ భువి శ నింతి వీడి॥

లక్ష్మణుడు:—అగ్రజా ! చింతింపకుడు.

పాట—8

తే॥ గీ॥ శోకభారంబుచే మిర శ లీకరణిని

కాలహరణంబు గావింప శ గలదె దిక్కు-

జాగుసేయక జానకి శ్రీ జాడ నిపుడె
యరయగావలె సోదరా ! శ్రీ యమలచరిత ! ॥

శ్రీరాముడు:—(దూఱముతో) లక్ష్మణా ! మహా పారావార తరంగములవలె, పొంగిపొరలి వచ్చుచున్న దూఱమున మునింగియున్న చిత్తమును మరల్పఁజాల కిట్లుంటి. యేమిసేయుదు. యెట్లు లీ దూఱసాగరంబును దాటుదు. యేమియూ దోచదయ్యె.

లక్ష్మణ:—అన్నా !

తే॥ గీ॥ మీఱ లెఱుగని దేదైన శ్రీ వేరె గలదె
శివునికైనను, సరసిజ శ్రీ భవునికైన
వాసవునికైన నెంతటి శ్రీ వానికైన
కర్మఫలమును తప్పింప శ్రీ గా వశంబె॥

మన మిటనుండి జాగుసేయఁదగదు. సత్వరమే, సీతా నేవ్వణమునకై బయలుదేరవలయు.

శ్రీరా:—కానిమ్ము ! కానున్నది కాకమానదు. పోవుదమురమ్ము.
(విచారముతో నిష్క్రమింతురు.)
(అవనిక జారును)

ద్వితీయ రంగము—అరణ్యము.

(జటాయువు పడియున్న పద్మేశమునకు
రామ లక్ష్మణులు వచ్చి చేరుదురు.)

జటాయువు:—(రామ లక్ష్మణులను జూచి) శ్రీరామా ! లోకాభిరామా ! పాహిమాం. పాహిమాం. దురాత్ముండైన రావణుండు, సీతామాత నపహరించి, దక్షిణాభిముఖుండై పోవుచుండ, నే వానితో సమరం బొనర్ప వాడు నా పక్షంబులఁ దెగవేసె. ప్రాణమాత్రావ శిష్టుడనై, తమ కీ వృత్తాంతంబు దెలుప తమరాకకై నిరీక్షింపుచుంటి. తమదర్శనభాగ్యంబుచే నే ధన్యుడనైతి. అబ్బా ! శ్రీరామా ! పాద యతిశయించు

చుండె. ఇంక నాప్రాణంబుల నిలువజాల. హా ! రామా!
రామా ! రామా ! (అని ప్రాణములువదలును).

శ్రీరాముడు:— ఆహా ! నాయందుగల భక్తిచే నీపక్షిరాజ మెంతటి
సాహసకార్యం బొనరించె. (దుఃఖించును) సోదరా ! తొలుత
నీ జటాయువున కగ్నిసంస్కారంబు గావించి, పిమ్మట జానకి
జాడ నరయుదము.

(శ్రీరాముడు జటాయువున కగ్నిసంస్కారంబు గావించును.)

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును.)

తృతీయ రంగము.

(ఋష్యమూకపర్వతమందు, సుగ్రీవుఁ

డాంజనేయాదులతోఁ గూడియుండును.)

సుగ్రీవుడు:—(రామలక్ష్మణులను దూరమున జూచి) మారుతీ ! ముని
వేషధారులై, మహాతేజోవంతులరగు నా యువకుల గాంచితివే!
(వారల జూపుచు)

ఉ॥ అల్లదె! గాంచుమోయి యట శ నామునిరూపవయస్కు లిర్వరుఁ
మెల్లగ వచ్చుచుండి రిటు శ మిక్కిలి డస్సినయట్లుదోచు నా
యుల్లములోన నూహలవి శ యుద్భవమయ్యెడు వారి గాంచగఁ
చల్లగఁబోయి వారికథ శ సాంతము గన్గొని రమ్మ మారుతీ॥

అంజనేయుడు:— చిత్తము.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

(అవనిక జారును.)

చతుర్థ రంగము.

(పంపా సరోవరముచేత శ్రీరామ లక్ష్మణులు కూర్చునియుండురు)

శ్రీరాముడు:— (విచారముతో .) లక్ష్మణా ! ఆ దానవాధముండు

జానకి నేమిచేసెనో, యెచటకేగెనో యిండుకంత యూ
దెలియరాదయ్యనే ఆహా ! ఇంక నా జానకివృత్తాంతంబరయు
పెట్లు ?

(ఆంజనేయుండుప్రవేశించిరామలక్ష్మణులకునమస్కరించును).

శ్రీరా:— శుభంబగుగాక. (అనిదీవించి) మీ రెవ్వరు ? యేకతంబున
నిటకరుదెంచితిరి ?

ఆంజనేయుండు:— దేవా ! నేను సూర్య నందనుండగు సుగ్రీవుని
మంత్రిని ఆంజనేయుండనువాడ. ఆభానునందనుండు తమ
వృత్తాంతంబరసిరా నన్నిటుఁ బంపియుండె.

పాట 9

ఉ॥ భారుణి గాంచ మిమ్ములను శ ధన్వత నొందెను మానసంబుభూ
భారము దీర్ప నీ కరణి శ భాసిలు చుండిన నేల్పువర్యులొ
వే రెవరో కనుగొనగ శ వేగమె నన్నిటుఁబంపె మాప్రభు
డిరమణీయ మూర్తులిటు శ లే లంజరింపగ కాననంబులన్

శ్రీరా:— ఆంజనేయా ! మేము సాకేత పురాధీశుండగు దశరథ
రాజేంద్రుని పుత్రులము.

ఉ॥ రాముండ నేను నన్నుండ శ రాగము మీరగఁగొల్పునీతడే
మామకసోదరుండు మది శ మన్నన తోడుత దండ్ర యానతిన్
భూమిజ తోడగ్రుమ్మరుచు శ బ్రాద్దలు బుచ్చుచు నుండనింతలో
భామనుగోలుపోవ బహు శ భంగుల చింతిలు చుటిమియ్యెడన్.
నాసతీతమగు జానకిని దురాత్ముండైన రావణుండపహ
రించి దక్షిణాభిముఖుడై బోయెనని జటాయువువలన విని
తడవ్వేషణార్థమై యిట్లు బయలు వెడలితిమి.

ఆంజ:— దేవా ! అదిసత్యంబే

ఉ॥ ఆయమ భూషణ వళుల శ నంబరవీధిని యేగుచుండియున్
మామెడ వైచి పోవగను శ మాప్రభు వంతట దాచియుంచె, మీ

రామెడ కేగుదెంచి కన శ నాను మహాత్మ్యసమస్త వస్తువుల
యీయెడ జాగుసేయకయె శ యేగుద మిప్పుడె రమ్మరాఘవా

శ్రీరా:—

పాట 10

మీ ప్రభువైన సుగ్రీవుం డెందున్నవాడు ?

అంజ:—

ఉ॥ భూమిజనాధ ! గాంచుమదె శ భూధరరాజము ఋష్యమూకమున్
భామను రాజ్యమున్ గొనియు శ భ్రాత మహాబలవంతుడౌట, తా
నేమొ యశక్తుడౌట, వసి శ యింపగ వీలునులేక పాటి శ్రీ
రామ ! పురంబువీడి యట శ రక్షణబొందెడు భానుపుత్రుడున్॥

మేమునూ ప్రభువును వెంబడించి యచ్చటనే కాలంబు గడపు
చుంటిమి. సత్వరంబచ్చటికి విచ్చేయ మిమ్ములను ప్రార్థించు
చున్నవాడ.

శ్రీరా:—నుంచిది పోవునము రమ్మ.

(అందరు నిష్క్రమింతురు.)

(అవనిక జారును.

పంచమ రంగము

(ఋష్యమూకపర్వతముపై సుగ్రీవుడు కొందరువానరులుకనుపించెదరు.)

(రామలక్ష్మణులు అంజనేయుడు ప్రవేశింతురు

సుగ్రీవుడాదిగాగల వానరులు లేచి నమస్కరింతురు.)

శ్రీరా:—శుభంబగుగాక ! (అని దీవించును.)

అంజ:—రాజేంద్రా ! మీరు మహానుభావులు. సూర్యవంశజులు. అయో
ధ్యాధీశుండగు, దశరథరాజేంద్రుని కుమారులు. రామలక్ష్మణు
లనువారు. పితృవాక్యపరిపాలనార్థంబై, కాననంబున వసించు
చున్నతరి కూరుండైన రావణుండీ శ్రీరామచంద్రుని సతియగు
జానకీదేవి నవహరించి దక్షిణాభిముఖుండై పోయెనట. తద
స్వేషణార్థమై యిట్లు బయలువెడలిరి.

సుగ్రీవుడు:—దేవా ! నేడు మీ దర్శనభాగ్యంబుచే మేము కడ
ధన్యులమైతిమి.

ఉ॥ తాపకదర్శనంబునను శ ధన్యులమైతిమి నేడు, మీకృప
పాపనమయ్యె నీ నగము శ పంకజలోచన మిమ్ము గాంచిన
భావములోనఁ దోచెడిని శ బాధలవన్నియుఁ బాయునంచు, న
గావగ నీవెగాక మరి శ గల్గురు వేరెవరింక ధాత్రిలో॥

(ఒక వానరునితో) నీవేగి యా భూషణంబుల గొనిరమ్ము.

(వానరుడు లోనికిగిరి నగలమూటను దెచ్చి సుగ్రీవున కిచ్చును.)

సుగ్రీ:— (శ్రీరామునితో) దేవా! జానకీదేవి వినువీధి నేగుచు
నీసొమ్ములమూకడవైచె. (అని వానిని శ్రీరాము నకిచ్చును.)

శ్రీరా:— (ఆనగలమూటను పుచ్చుకొని దుఃఖించును).

తే॥ గీ॥ గగన వీధి నరుంగుచు శ కాంత! నీవు
యెంత విలపించి యుంటివో శ యెటుగ నైతి
నన్ను క్షణమైన బాయని శ యన్ను మిన్న
యెటులనొంటిమైనను వీడి శ యిప్పుడుంటి॥

అహా ! జానకీ ! యెట్టియిక్కట్టులకు లోనై నన్ను దలచి
యెంత శోకించుచుంటివో కదా ! (దుఃఖించును.)

సుగ్రీ:— దేవా ! యూరడిల్లుడు. జానకీదేవినన్వేషింప తె వరయు
దము. శ్రీరామచంద్రా ! నామొఱాల్పవలయు. నేనునూ
దుఃఖసాగరంబున మునిగియున్నవాడ. నాయగ్రజుండైన
వాలియునువాడు యీరాజ్యంబున కధిపతి. మా యిరువురకును
వైరము సంభవింప మహాబలాధ్యుండగు నాతడు నారాజ్య
మపహరించి, నన్ను పురంబు వెడలనడిపి, నా భార్యను
తన వశమందుంచుకొని రాజ్యమేలుచుండె. అతనికివెరచి నేనీ
పర్యవసానంబున కాలంబు గడపుచుంటి. వానిని వధించి మీరు
సతి సమేతంబుగరాజ్యులమైతిమి జే కూర్చిన నా సేనసంతయా

నలుదెసలకున్ బంపి జానకీదేవిని వెదకించెద. యెటులైననూ
నామనవి సంగీకరింపవలయు (అనినమస్కరించును)

శ్రీరా:— అటుల నేకానిమ్ము మీ రిరువురు సమరంబొనర్చుడు. నేను
వానిని శరభాతంబుచేగూల్చెద.

సుగ్రీ:— చిత్తము.

(అందరునిష్క్రమింతురు).

(అవనిక జారును)

షష్ఠమరంగము.

(వాలిసుగ్రీవులు యుద్ధముచేయుచుందురు. శ్రీరాముడు
చెట్టుచాటుననుండును. వాలి సుగ్రీవుని క్రిందబడవైచును.
సుగ్రీవుడు పారిపోవును)

వాలి:—

శా!బా!రా! క్రూరుడ! రమ్మ రమ్మ పుడు నిశ్చంతంబు నొందింపగా
శూరాగ్రేసరు డిందునిల్వ గను యోశ సుగ్రీవ యేమైతిరా
భీరంబుల్ వడి బల్కిపల్కి నిపుడో శ భీరుండ ! రావేమిరా
యోరీ! ధూర్తుడ ! యెందుడాగినను నిశ్చన్నురీస్థలిన్ గూల్చెద

ఓరీ ! కులద్రోహి! ఇదే యీముష్టిఘాతంబున నీయశువుల
బాయజేసెద. రమ్ము. (అనివెంబడించును.)

(అవనిక జారును)

సప్తమరంగము.

(శ్రీరాముడు, సుగ్రీవుడు ప్రవేశింతురు)

సుగ్రీవుడు:— దేవా ! యేమట్లారకుంటిరి ?

శ్రీరా:— సుగ్రీవా !

తే! గీ॥ మీరలిర్వురు సమరంబు శ జరపునపుడు
తెలియజాలక నిన్ను నే శ నిలువబడితి

పుష్పమాలను ధరియించి శ పోవతయ్య
యుద్ధభూమికి వానినే శ నుర్విగూల్తు||

సుగ్రీ:—చిత్తము.

(నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును.)

అష్టమ రంగము.

(సుగ్రీవుడు కంఠమంస పుష్పమాలను ధరియించి
వాలితో యుద్ధము జేయుచుండును)

వాలి:—ఇదిగో ! చచ్చితివిరా (అని సుగ్రీవుని క్రొదబడవైచును)
(శ్రీరాముడు చెట్టుచాటుననుండి శరప్రయోగముచే వాలిని పడవే
యును- శ్రీరాముడు, సుగ్రీవుడు వాలిచేత కేగదురు.)

వాలి:—(బాధపడుచు, శ్రీరామునితో) ఓయి ! నీకు రాజధర్మములు
తెలియవా ! యేలయిట్లధర్మకార్యము జేసితివి ? నేను నీకేమి
యపకారంబొనర్చితి !

శ్రీరా:— ఓయి! నీ వధర్మవర్తనమున సంచరించి, సోదరునిపురిమునుండి
వెడలగొట్టినదిగాక, వానిభార్యను వశపరచుకొంటివి. పరదా
రాపహరణంబు మహా పాతకంబు. రాజులకు దుష్ట శిక్షణం
బవశ్యకర్తవ్యంబు. నీవు దుష్టుడవుగాన నిన్ను శిక్షించితిని.

వాలి:— శ్రీరామా! మూఢుడనై యిటులబల్కినందులకు క్షమిం
పుము. సుగ్రీవా! అంగదుని నీకుమారునివలె జూచుకొని
రాజ్యమేలుచుండుము. ఆహా ! శ్రీరామా ! యీ బాధనిక
నే సహింపజాల యీ శరంబునుపెరికివేయుము.

(శ్రీరాముడు బాణమును పెరికివేయును. వాలి

“ హా! రామా! రామా! రామా! ” యనిపాణములువదలును.)

(అవనిక జారును.)

(శ్రీరామసుగ్రీవులుముందుకు వచ్చేదరు.)

సుగ్రీ:— రామచందా!

తే॥గీ॥ మీదుకృప గల్గి ముదమందె శ నాదు మనము
దార సహితంబు రాజ్యంబు శ జేరెనయ్య
భవ దుపకృతికి ఋణము దీ శ ర్పంగ నెన్ని
జన్మముల కైన నాకింక శ శక్తి యగునె॥
యిందులకు మీకునేనెంతయు కృతజ్ఞుడ.

(అని సమస్కరించును.)

శ్రీరా:—

ఉ॥ భానుతనూజ! నీవిపుడు శ భార్య యుతంబుగ రాజ్యమేలుచు
గాన వినోద లీలలను శ కాలము ద్రోయుచునుండు వేమొనా
మానిని మాట యేమగునొ శ మానసమందున చింత వీడగా
జానకి జాడగాంచగను శ సత్వరమంపుడు వానరావళిక.

సుగ్రీ:—దేవా! యిప్పుడే తత్ప్రియత్నంబుగావించెద పోవుదమురండు.
(నిష్క్రమింతురు) (అవనిక జారును)

న వ మ ర ం గ ము.

సుగ్రీవుని సాధము.

(సుగ్రీవుడు సుఖాసీనుడై యుండును)

సుగ్రీ:—ప్రియసఖజనంబు నే డింతదనుక రాకుండుటకు గతంబెద్దియొ
దెలియకుండె!

(తత్తరపాటుతో నొక వానరుండు ప్రవేశించి) దేవా! జోహారు.
(అని సమస్కరించును)

సుగ్రీ:—ఏమిరా వార్తలు? సఖజనం బరుదెంచుచుండిరా?

వానరుడు:—దేవా! ఉగ్రతేజుండై సామిత్రి యిటు కరుదెంచుచుండె.
యీ సమాచారంబు దేవరవానికి విన్నవింపవచ్చితి.
(వానరుడు నిష్క్రమించును)

సుగ్రీ:—అహ! మోసము వాటిల్లినే! యిప్పుడెవ్వరి కర్తవ్యము?

(అని చింతించుచు ముందుకు వచ్చుచుండును)

(ఇంతలో లక్ష్మణుడు రాద్రముతోఁ బ్రవేశించి)

పాట—11

లక్ష్మ:—ఓరీ! కృతఘ్నుడా!

ఉ॥ భామలగూడి నీ విటుల శ భగ్న మొనర్చితి రాము కార్యమున్
భూమిజగంచఁగా కపులఁ శ బుచ్చెదనంచు వచించియుండి, నీ
రామనురాజ్యమున్ గొనియు శ రాజులుచుంటివ! మర్కటాధమా!
రాముని పంపునన్ విను, దుర్రాత్ముడ! వచ్చితి రూపుమాప నిన్॥
ఓరీ! దుర్మతీ! నాడు మదగ్గజనితోడ దారాసహితంబుగ
రాజ్యంబు నొసగ, జానకీదేవిని వెదకించి వప్పగించెదనని బాస
యొనర్చి, యేలయిట్లుపేక్షించియుంటివి? తొలుత జెప్పుము.
లేదేని, మదీయ బాణంబు నీప్రాణంబుల గొన (బాణమును
జూపుచు) నిదే సిద్ధంబుగనుండె.

సుగ్రీ:—(లక్ష్మణుని చరణములకడవ్రాలి) పాట—12

తే॥ గీ॥ తప్పుక్షమియింప వేడెద శ ధన్యచరిత!

కామినుల గూడి నే రాము శ కార్యమిలను

మఱచియుంటి, మహా పాప శ మయ్యె నిపుడె

యాలసింపక సేనాళి శ నంపువాడ॥

ఊర్జిళా మనోహరా! శ్రీరామచంద్రుని కార్యంబు మఱచి
కృతఘ్నుండనైతి. యీ తప్పు క్షమింపుడు. నేడే వానరసేనల
నలుదిశలకుంబంపి, సీతామాతను వెదకించెద.

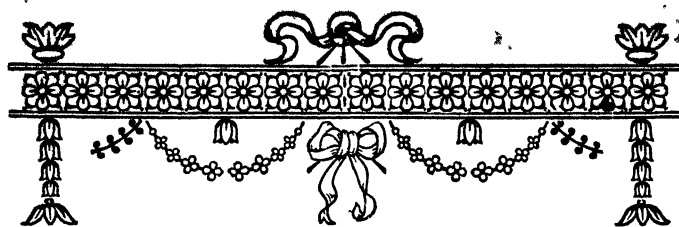
లక్ష్మ:—(శాంతించి) మంచిది. సత్వరం బట్లొనర్చుము.

సుగ్రీ:—చిత్తము.

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జూరును)

ఓం

మారుతి సేవ

తృతీయాంకము

ప్రథమ రంగము.

(అంగదుడు, జాంబవంతుడు, హనుమంతుఁడాదిగాఁగల
వానరులతో సుగ్రీవుఁడు కొలుపుదీర్చియుండును)

సుగ్రీ:—వానరులారా ! మహానుభావుండైన శ్రీరామచంద్రుని కరుణ
వలన, నా కీరాజ్యప్రాప్తియు, భార్యసంయోగంబును తిరిగి
లభించెనన్న విషయంబు మీకెల్లరకుం దెలిసినదే. మన మిక
జాగుసేయక శ్రీరాముని సతియైన సీతామాత వృత్తాంతంబా
రయవలయు గాన,

ఉ॥ వానరులార ! మీరిప్పుడే శ వాయుజతోడను సాగివేగమే
భానుకులుండు రామవిభు శ భార్యను జానకిజాడ గాంచగా
కాననభూములాదిగను శ గన్గొని యెల్లెడ, రామచంద్రుడు
మానసమందు చింతవిడ శ మాసములోనను రండు నేర్పుమై॥

మారుతీ ! నీవు వీరలకు నాయకుండవై కార్యము సాధించి
రమ్ము.

అంజనేయుడు—చి త్తము.

(అందరు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును)

ద్వితీయ రంగము.

(ప్రవేశము:— శ్రీరాముడు - లక్ష్మణుడు.)

శ్రీరా:— సామి! ఆ సుగ్రీవుండిప్పటికైన, సీతాన్వేషణంబునకై కపిసేనల బంపియుండునా?

లక్ష్మ:— పంపియేయుండునని తలంచెద.

(ఇంతలో అంజనేయుడు ప్రవేశించి శ్రీరామునకు నమస్కరించును.)

అంజ:— దేవా ! మహానుభావా! భానునందనుండు సీతాన్వేషణంబునకై నలుదిశలకేగ వానరసేనలకాజ్ఞాపించె. అందులకు నన్ను నాయకునిగానియమించె. తమ దర్శనంబు గావించి పోవ నిట్లరుదెంచితి.

తే॥ గీ॥ సూర్యనందను నాజ్ఞ మై శ శుభము లెంచి
పయన మిప్పుడె సాగింతు శ పద్మనయన
తావ కాళిష ప్రాప్త వాం శ ఛా విశేష
మొండు మిగిలినదయ్య భూ శ మండలేశ॥

(అనినమస్కరించును.)

శ్రీరా:— అంజనేయ! నీ భక్తికి కడుసంతసించితి. యెటులయిన శ్రమ కోర్చి కార్యము సాధించిరమ్ము. (విచారముతో) మఱియు, నా మాటలుగా జానకితో నిట్లు వచింపుము.

సీ॥ పరిణయంబాదిగ శ పడఁతిరో ! రాముండు

యేనాడు నిను వీడి శ యెఱుంగడనుము

కాలకర్మముచేత శ గలికిరో ! నీ విట్లు

కనరాని కడగండ్లు శ గంటివేనుము

జీవచ్ఛవంబుగా శ్రీరాముడిప్పుడు
 యువిదరో ! ధరణిపై శ్రీ నుండెననుము
 పతిబాసి యెన్నాళ్లు శ్రీ బ్రతుకుడు సేనంచు
 భామరో ! జీవముల్ శ్రీ బాయకనుము

తే॥ గీ॥ కష్టసుఖములు జగతిలో శ్రీ గలుగుననుము
 చింతవీడియు శాంతిని శ్రీ జెందుమనుము
 స్వల్పకాలంబు ఘోరిని శ్రీ బడయుమనుము
 వేగ, రావణ ద్రుంపంగ శ్రీ వెడలుదనుము.

(వేలియుంగరము దీసి) పాట—13

మారుతీ ! యీ యంగుళీయకం బాసవాలుగ జానకి కొసం
 గుము. (అని యిచ్చును)

(అంజనేయు డాయుంగరమును కనుల నద్దకొనును)

సమీరనందనా !

తే॥ గీ॥ శోకభారంబు నిలువెల్ల శ్రీ బ్రాకియుండ
 చిక్కి సగమయ్యు నసురుల శ్రీ చెంతనుండు
 నారచీరెలు ధరియించి శ్రీ నాతియుండు
 నట్టిభామినియే సీత శ్రీ అంజనేయ ! ॥

వాయునందనా ! యెటులయినను కార్యసాధనం బొనర్చుము.
 నీకు శుభంబగుగాక పోయిరమ్ము.

అంజ:—చిత్తము. (నమస్కరించి) రామ రామ రామ సీత, రామ
 రామ రామ సీత (యని రామస్మరణ జేయుచు నిష్క్రమించును)

(అవనిక జారును)

శ్రీ శ్రీ యాంకము

(తృతీయ రంగము)

(కిష్కింధానగరమున, అంగద, జాంబవంతాదులతో

ఆంజనేయుఁడు ప్రవేశించును)

ఆంజ:—వానరులారా !

తే॥ గీ॥ కవులు నేగిరి త్రి దిశల శ గాంచ సీత

దడవుసేయగ మనకింక శ తగదుగాన

దక్షిణంబున కేగగ శ నీక్షణంబె

మీరు పయనంబు సల్పుడు శ వీరులగుచు॥

రామ రామ రామ సీత, రామ రామ సీత (యని రామస్మరణజేయుచు, గంతులువేయుచు వారందఱు బయలుదేరుదురు.)

(అవనిక జారును.)

చ తు ర్థ ర ం గ ము

సముద్ర తీరము.

(విచారముతో, ఆంజనేయుఁడు, అంగద జాంబవంతాదులు ప్రవేశింతురు)

ఆంజ:—

పాట—14.

ఆహా! యెందెందు నెదకినను, జానకీదేవి వృత్తాంతంబించుకంతయు

దెలియరాదయ్యెనే. యిపుడెయ్యదిక ర్తవ్యంబు.

చ॥ కటకట భూమిజాత నెటఁ శ గాంచగజాల వృధా శ్రమంబె, యిం

కెటకును బోవువాడ మది శ నెద్ది యుటాయము దోచదయ్యెగా

యటవిపురంబు లాదిగని శ యామెను గాంచగ నేర నెత్తి నీ

పటుతర దుఃఖవార్త విని శ పాయకనిల్చున రాముప్పాణముల్॥

అంగదుడు:—వానరులారా !

తే॥ గీ॥ రాము దేవిని గానక శ రాముకడకు

నరుగ నెంచి, మనవారి శ సర్కజుండు

పట్టు విడువక నొకసారి శ మట్టుబెట్టు

తలపుడిప్పుడు క ర్తవ్య శ ములను ధీరు॥

మిత్రులారా ! యెట్టులైనను మనకుఁ జావు నిక్కంబుగాన, నా సుగ్రీవునిచేతిలోఁ జచ్చుటకన్న పవిత్రమైన నీ-సాగరంబున స్నాన మాచరించి, యన్నపానాదుల వర్జించి, యీ తీరంబున దర్భలపై శయనించి ప్రాణంబుల త్యజియింతము. యిందులకు మీ రేమనియెదరు ?

జ్ఞాంబవంతుడు:—మంచిది. అటులనే ప్రాయోపవేశం బొనర్తము.

ఆంజ:—ఈ యూహా బాగుగనే యున్నది. అటులనే కానిండు.

అంగదుడు:—మిత్రులారా ! రండు, మన మీ పవిత్ర జలంబుల స్నాన మాచరించి వత్తము.

(రామస్మరణ జేయుచు, అందఱు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును)

పం చ మ ర ం గ ము.

సమద్రతీరము.

(అందఱు స్నాన మాచరించి, రామస్మరణజేయుచు, దర్భలతోఁ ప్రవేశించి, దర్భల నాతీరంబున బఱచి, యుత్తరదిశగా తలలుంచి వరుసగా శయనింతురు)

(ఓటాయు వన్నయగు సంపాతి ప్రవేశించును)

సంపాతి:—ఆహా ! దైవమాయా ! తెక్కలులేక బ్రాకులాడుచు నాహారమునకై మలమల మాడుచున్న నా కీనాడు భగవంతుడు సంపూర్ణాహారంబు దయచేసె. నేడు కడుపార భుజించెద.

(అని వానరుల యెంతకేగుచుండును)

అంగదుడు:—ఆహా! మనకు మరణకాలమాసన్నమైనది. యీ పక్షిం ద్రుడు మనలను మింగవచ్చుచుండె. రామచంద్రుని కార్యంబునెర వేర్పజాలక వ్యర్థులమై చావనుంటిమికదా! ఆహా!

పక్షిరాజమగు జటాయు వెంటిపుణ్యాత్మతోగదా! రాము
కార్యార్థమై రావణునితో బోరి పాణింబులవీడె. మనకంటెటి
యదృష్టము లేకబోయెగద. (అనిచింతించుచుండును.)

సంపాతి:— (తనలో) ఆహా! చిరకాలంబునుండి దెలియని మదీయ
సోదరుండగు జటాయువువృత్తాంతంబు నేడు వీరివలనవిసవయ్యె.
వీరలెవ్వరో మహానుభావులు. పోయి విచారించెద. (దగ్గరకు
బోయి) (ప్రకాశముగా) అయ్యా! మీరలెవ్వరు? నాసోదరు
డగు జటాయువునుగూర్చేమియొ సుభాషించుచుంటిరి?

అంగ:—ఓపక్షిరాజమా! శ్రీరామచంద్రునిసతియగు జానకీదేవిని,
దురాత్ముడైన రావణుడు మోసముచే నపహరించి గొని
పోవుచుండ, జటాయు వదిగాంచి యాదానవాధమునితోఁ
బోర, నా దశకంఠుడు జటాయువుపక్షంబులఁదెగవేసె. అంత
శ్రీరాముడచ్చోటికరుదేర, నా పక్షిండురామునకు సీతాప
హరిణవార్త నెరిగించి పాణింబులవీడె.

సంపాతి:—ఆహా! సోదరా! శ్రీరాము కార్యార్థమై ప్రాణంబుల
నర్పించి రామబంధువైతివిగదా! నీవే కడు ధన్యుండవు. నీ
యాత్య శాంతించుగాక.

అంగ:—అంతట, శ్రీరాముండా జటాయువున కగ్నిసంస్కారంబు
గావించిన పిమ్మట సుగ్రీవునితో సఖ్యం బొనరించె. రామాజ్ఞచే
సుగ్రీవుడు మమ్ములను సీతాన్వేషణంబునకై పంపియుండె.
యెందు వెదకినను యామె జాడయే గానని కతంబున రాము
కడకు బోజాల కిటులఁ బ్రాయోపవేశం బొనర్ప నిశ్చయించు
కుంటిమి. అయ్యా! సీతామాత వృత్తాంతంబు మీకేమైన
దెలిసియుండిన దయచేసి నెలవిండు ?

సంపాతి:—పెక్కు వశ్యంబులనుండి దెలియని నా తమ్ముని వృత్తాం
తంబు నెరిగించి పుణ్యము గట్టుకొంటిరి. అయ్యా! యా జానకీ
దేవిని రావణుండు సముద్రంబు దాటించి లంకాపట్టణంబునకు

గొనిపోయె. మీలో నీ సముద్రోల్లంఘనంబుగావింప సమర్థులు
గలరేని, పోయి సీతామాత వృత్తాంతం బరసిరండు. నే బోయి
వచ్చెద. (సంపాతి నిష్క్రమించును)

(యీ వార్త విని, అంగదాది వానరులంద రొకరి మొగము లొకరు
జూచుకొనుచు విచారించుచుందురు)

అంజ:—మీరేల యిట్లొకరి మొగంబు లొకరు జూచు ఛూరకుండిరి?
అంగ:—పావనీ !

తే॥ గీ॥ ఎటుల సాధ్యంబౌ దాటంగ శ నిట్టి జలధి
రాముడేవిని గాంచక శ రాము కడకు
నెటుల నేగుదమంచును శ యిటుల నేడు
చింత నొందుచు నుంటిమి శ స్వాంతములను॥

జాంబవంతుడు:—మారుతీ !

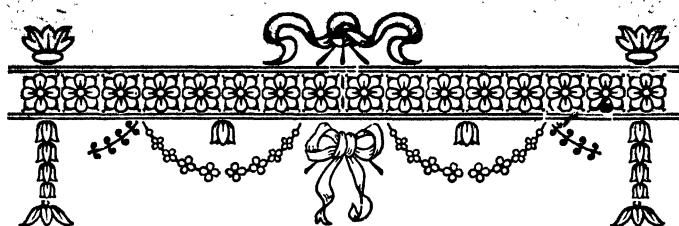
తే॥ గీ॥ యెంత యోచించిననుగాని శ సుంతయైన
దారి గానము మే మిట శ దాటను దధి
నరయ నీకెకా కన్యల శ తరమె ! గాన
నాలసింపక పోయిరా శ యనిల తనయ॥

యీ భీకర పారావారంబును దాట మే మెలర మశక్తులము.
అట్టి శక్తి నీకు మూలమే గలదు. గాన, సత్వరంబీ సాగరం
బును దాటి, లంకాపురంబు జొచ్చి, సీతామాత వృత్తాంతం
బరసి వచ్చి శ్రీరామచంద్రునకు ముదం బొసరింపుము.

అంజ:—(యించుక యాలోచించి) మిత్రులారా !

ఉ॥ భీతిలనేల మీర లిటు శ బీరముతో నిపు డబ్బిదాటి, యా
పాతకుడైన రావణుని శ పట్టణమెల్ల గలంచి, జానకీ
మాతను గాంతు నిక్కముగ శ మామకరాకను జూచుచుండ మీ
రీతరినే వసింపుడు, త శ దేకతవత్తు మహారయంబున॥

నే బోయివచ్చెద. (రామస్మరణ జేయుచు నిష్క్రమించును)
(అవనిక జారును)

ఓం

మారుతి సేవ

చతుర్థాంకము

ప్రథమ రంగము

(అంజనేయుడు మహేంద్రప్రస్థతంబుపై కెక్కి, గగనమార్గంబున కెగసి, సముద్రోల్లంఘనముజేసి లంకాపురంబుజేరును)

పురద్వారము.

(లంకిణియనురాక్షసి ప్రవేశించును.)

లంకిణి:— (తనలో) ఎవ్వడీ వానరాధముండు? (ప్రకాశముగా) ఓరీ! నీచవానర! నేనిటఁగావిలిగాయుచుండ నిసుమంతయుభీతి లేక, నీలంకాపురంబు బ్రవేశింప నెంచితివా? నిన్నిదే పరేత లోకంబునకతిథిగావించెదగాచికొమ్ము. (అనిహుంకరించును.)

పాట—15

అంజ:—ఓసీ! లంకిణి! నీకింత కండకావరమా! శ్రీరాముకార్యార్థమై యేగుచున్న నన్నడ్డగింపవచ్చుచుంటివా!

తే॥ గీ॥ హుంకరించెడు నీదగు శ బింకమేను

నొక్కప్రేటున నిప్పుడై శ యుక్కడంచి

యరుగువాడను రావణా శ్ర భ్యంతరమున
కసువులన భీతి గలదేని శ్ర యరుగుమవల॥

మితిమీటి భాషింపక నోరుమూయుము. అరచితివా చచ్చితివి.

లంకిణి:—ఓరీ ! శుంఠా ! పట్టిన మలినపంటిక్రిందకే చాలవే ! నీ
కింతటి పొగరటరా ! నీ కాయపు మూడినది రమ్ము.

(అని ఆంజనేయుని మీదికి వచ్చుచుండును)

ఆంజ:—ఓసీ ! వదరుబోత ! రమ్ము. ఇదే నీ గుండెలు వ్రక్కలుజేసి
పురపప్రేతంబు గావించెద. (అని తన వాలముతో దానిని
జావమోది క్రిందబడవైచును. (లంకిణి క్రిందబడి తన్నుకొనుచు
బాధ నభినయించును)

లంకిణి:—అయ్యూ ! కరుణించి, యాడుదాననైన నన్నింతటితో విడచి,
నీ కార్యసాధనకై నిరాటంకముగాఁ బొమ్ము. నన్ను విడువుము.
నా యెముక లన్నియు విరిగి చూర్ణంబయినవి. నన్ను క్షమిం
పుము. నాకు ప్రాణదాన మొనంగుము.

ఆంజ:—అటుల దానికి రమ్ము.

తే॥ గీ॥ బలము గలదని గర్వంబు శ్ర వలదు నీకుఁ

జేష్ఠ లిట్టివి మానుము శ్ర చెడెద వింకఁ

బట్టి జంపకపోదురే శ్ర మిట్టిపడిన

జాలిగలవాడనేనౌట శ్ర జంప నిన్ను॥

సరిగా సంచరింపుము. తెలిసినదా, జాగ్రత.

లంకిణి:—(భయముతో) చిత్తము. చిత్తము.

(ఆంజనేయుఁడు రామస్మరణజేయుచు నిష్క్రమించును.)

లంకిణి:—అమ్మయ్య! పాణింబులుదక్కినవిగాని, భయంబింకను వసుల
లేదు. (యింకయూలోచించి,) ఔరా! నేటితో యీలాంకా
పట్టణంబునకు వినాశకాలంబు సంపాదించెనని తోచెడిని.

(నిష్క్రమించును.)

(అవనిక జారును.)

చతుర్థాంకము

ద్వితీయరంగము

లంకాపట్టణమందొక వీధి

(ఆరిజనేయుడుప్రవేశించును)

ఆరిజ:— (విచారముతో,) ఆహా! రావణునియంతఃపురంబునందును, పెక్కు భవనంబులందును, యుద్ధాశవనంబు లాదిగాగల నానాప్రదేశంబులందెందు వెదకినను మా జానకీదేవిని గాంచ నైతి నే! యేమిజేయనగు.

చ॥ ఎచటను మాతగానగద శ్రీ యేదియొ మాయగఁదోచెరామ! యి
కెచటకు నేగువాడమతి శ్రీ యేదియు దాఁచెయెగానకుండె, మీ
రచట సమీరసూనుడు, ర శ్రీ యంబున జానకిజాడనిప్పుడే
యిచటకు దెచ్చుచుండునని శ్రీ యెంత ముదంబుననున్నవారలో॥
జానకీదేవిని గాంచక, శ్రీరామచంద్రుని యే మొగంబుతోఁ
జూతును. యీ వార్త విని శ్రీరాము డెట్లు జీవించును. నా
కెయ్యది కర్తవ్యంబు (యిండుక యాలోచించి) అయినను,
అల్లదే ! ఆ యశోకవనంబందుఁ గలదేమొ పోయి చూచెద-
గాక. (అని రామస్మరణ జేయుచు నిష్క్రమించును)

(అవనిక జారును)

ద్వితీయరంగము.

అశోక వనము.

(సీతాదేవి విచారముతో యశోక వృక్షముక్రిందఁ గూర్చుని యుండును.

(రాక్షస స్త్రీలు కాపుందురు)

సీత:—

పాట—16

అక్కటా !

సీ॥ శ్రీరాముడేవైనై శ్రీ చెన్నారు నే నిందుఁ

బడరాని యిడుమలఁ శ్రీ బడగనయ్యె

మాయలేడిని గాంచి శ్రీ మాయ గాంచగలేక

భ్రమియింప నీవిధి శ్రీ ప్రాప్తమయ్యె

మారుతి సేవ

సౌమిత్రి, “యిది మాయ శ సత్యంబు గాద”న్న
 విననందు కీగతి శ గనగనయ్యె
 పరశాలను దాట శ వలదన్న సౌమిత్రి,
 మూర్ఛించినందు కీ శ మోసమయ్యె
 తే॥ గీ॥ నాథు దర్శనభాగ్యంబు శ నాకుఁ గలదొ
 లేదొ, యీ దుఃఖవారాశి శ నీదు పెట్టొ
 యేమిసేయుదు నక్కటా ! శ యేది దిక్కు
 రామ ! రమ్మ, చేకొమ్ము నీ శ రామ నేడు॥
 (దుఃఖించుచుండును)

(అంజనేయుఁడు మెల్లగా నా వనములోఁ బ్రవేశించును)
 ౧జ:—(తనలో) ఆహా ! నారచేలంబులు ధరియించి, శుష్కించి
 యున్న యాయమయే మా సీతామాత యని దోచెడిని. నే
 నిదే యీ వృక్షం బారోహించి, సమయమునకై వేచి
 యుండెద.
 ౨ని, సీతాదేవి కూర్చున్న వృక్షముపై కెక్కి యామెకును, రాక్షస
 స్త్రీలకును దెలియకుండ కొమ్మలచాటున నక్కియుండును)
 త:—హా ! రామ ! రామ !

సీ॥ శ్రీరాము డక్కట ! శ ఘోరాటవులలోన
 నేరీతి నుండెనో శ యెఱుగ నొక్కొ
 మారీచుఁ డానాడు శ మాయను గావింప,
 నడుకాన దానెంత శ యడలె నొక్కొ
 సౌమిత్రి ననుబాసి శ చనకున్న బల్కిన
 కఠినోక్తులకు నెంత శ గనలె నొక్కొ
 యెందెందు వెదకిన శ నేదారి గనకున్న,
 నను గాంచ నెందు తా శ జనియె నొక్కొ
 తే॥ గీ॥ యెట్లు లీ వార్త రామున శ కెఱుక పడునొ
 నాథు డ్దేమంబు నేరీతి శ నాకు దెలియు

శోకభారంబు భరియింప న నాకుఁ దరమె
రామ ! రమ్మ చేకొమ్ము నీ న రామ నేడు॥
(నీత తల వంచుకొని దుఃఖించుచుండును)
(ఇంతలో రావణుడు ప్రవేశించును)

రావణుడు:—(తనలో) ఆహా ! యేమి ! యీ తరుణిమణి సౌంద
ర్యంబు !

ఉ॥ మాసివచేలముగ గలిగి న మానినితానిటుగుందుచుండినక
వాసిదొఱంగ దింతయును న వారిజలోచన లెండలున్న, నీ
భూసుత సోయగంబునకుఁ న బోల్పగలే రెవరైనధాత్రిలో
నీసతిగూడి నేనిపుడె న యెల్లసుఖంబుల నొందగావలెన్ ।

(ప్రకాశముగా) ఓ మగువా! యేలయిట్లు రామ! రామ! యని
దుఃఖించెదవు. సకల దేశాధీశుండనగు నన్నుఁ జేకట్టుము.
యీ త్రిభువనంబుల నన్ను జయించువాడెవ్వఁడునులేడు. నీవు
నన్నువరించినచో, నిన్నిలంకాపట్టణంబునకు పట్టపుదేవిగా
నొనర్చెద. నీకు సర్వసౌఖ్యంబులుజేకూర్చెద కాన, నోజవ్వనీ!
నీ యశావ్వసంబును రిక్తసేయక సత్వరంబు నన్నువరింపుము.

(ఆంజనేయుడుకోపమునభినయించును)

సీత:— (తలవంచుకొనియుండియే గడ్డిపరకను చేబూని,) ఓరీ!
మూఢాత్మ! నీకుఁజెడుకాలము దాపరించి యీదుర్బుద్ధిపుట్టినది.
పరదారాపహరణంబు మహాపాతకంబు. ఈ సీతాపహరణంబు
నీమృత్యువునకు కారణంబు. ఇది మొదలంట నిన్నగాల్చి
వైచును. నీవుబ్రతుకదలంచితివేని, నన్నుసత్వరంబు నానాధున
కప్పగింపుము. లేదేని, నీవు, నీపుత్రమిత్ర కళత్రాదులు నిర్మూల
మగుదురు. యీ లంకాపట్టణంబు శ్మశానంబగు. యిదంతయు
లోనెంచి, నన్ను నానాధున కప్పగింపుము.

రావణుడు—

పాట—17

ఓసీ ! మదవతీ ! యేమే నీ వాచాలత్వము ! సకలలోక

భయంకరుండ నగు నన్ను గాంచి వెఱగందుటకుమారు, నాకే
నీతులు బోధించుచుంటివా ! మంచిది. నీకు మాసద్వయంబు
గడు వొసంగితి. యీలోన నీవు నన్ను పరింపవేని, (ఖడ్గంబు
జూపుచు) నిన్నీ కరవాలంబున కెరజేసెద.

సీత:—హా ! రామ ! రామ ! (అని మూర్ఛిల్లును)

(అంజనేయుడు క్రోధము నభినయించును)

రావణుడు:—(అచ్చట కాపున్న రాక్షస స్త్రీలతో) అసురాంగన
లారా !

తే॥ గీ॥ నెలల రెండిచ్చినాడ మా శ్రీనినికి గడవు

యెట్లులెనను మీరలు శ్రీ పట్టు విడక

యత్న మొనరించి, సీత నా శ్రీ పత్నిగాగ

నలుపవలయు త్వదీయ వా శ్రీ త్వల్య గరిమ॥

యీ కార్యంబును కడు నేర్పుతో సాధింపవలయు.

రాక్షసస్త్రీలు:—చిత్తము.

(రావణుడు నిష్క్రమించును)

సీత:—(మూర్ఛనుండి లేచి) పాట—18

హా ! రామ ! రామ !

ఒక రాక్షస స్త్రీ:—ఓసీ ! సీత ! యేల యిట్లు రామ ! రామ !

యని దుఃఖించెదవు. యింకెక్కడి రాముడు. రాముడు రాడు,

నిన్ను జేకొనిపోడు. మా ప్రభువైన దశకంఠుని పరింపుము.

నీకు యీ చెఱ వదలి, సర్వ సౌఖ్యములు జేకూరును. నా

మాట వినుము. యేల చెడియెదవు. (సీత తల వంచుకుని

దుఃఖించుచుండును)

మఱియొక రాక్షస స్త్రీ:—యేఱే ! సీత ! యెందుల కీ బెట్టు. సర్వ

రంబు మా మహారాజును పరించి, మా కెల్లరకును మహా

రాణివి కమ్ము. మా ప్రభువు నీ పాడు మొగంబును పరించెను

గాని, నన్ను పరించినచో, యీ లంకాపట్టణంబునకు పట్టపు

దేవి నై సర్వ సౌఖ్యంబుల ననుభవించుచు, మహారాజును నా
చేతి కీలుబొమ్మను జేసివైచియుండును గదా.

సీత:—మీ రెంతైన జెప్పుడు.

క॥ పరపురుషుల నే నెన్నడు
ధరణిని గాంచంగ దలప శ ధర్మము దప్పక
నిరతము శ్రీరఘరాముని
చరణములే గొలుచుచుండు శ శరణంబనుచుక॥

నేను పరపురుషుల గన్నెత్తియైన జూడను. హా ! రామ !
రామ ! (అని దుఃఖించుచుండును)

(ఇంతలో త్రిజట మేల్కొంచును)

త్రిజట:—(సీతతో) ఆమ్మా ! నీ నాథుండగు శ్రీరాముడు వాసర
సేనతో సముద్రము దాటి, లంక పర్యవేశించి, రావణుని
వధించి, నిన్ను దోడ్కొని బోవునని నాకు స్వప్నంబు గల్గె.
ఇంతలో మేల్కొచ్చితి.

సీత:—(సంతోషముతో) ఆహా ! యెట్టి శుభవార్త వింటిని ! రామ
చంద్రా ! నిన్ను గాంచు భాగ్యంబెప్పుడు గల్గునో గదా !
యీ నీ సతి బాధ లెన్నడు దొలంగునో గదా !

(రాక్షస స్త్రీలు నిద్రించుచుండురు)

(అంజనేయుడు చెట్టుపైనుండి మెల్లగా 'రామ రామ రామ సీత,
రామ రామ రామ సీత' యని రామ స్మరణ జేయుచుండును)

సీత:—(ఆశ్చర్యముతో) ఆహా ! రామనామంబు విననయ్యెడి. యెచ
టను చెప్పుమా ! (అని నలుదెసలఁ బరికించి, యెందునుఁ గానక
పైకిఁ జూడ నొక వానరుడు కనబడును. భయాశ్చర్యంబు
లతో) ఆహా ! ఇది యేమి ! కలయా ! దైత్యమాయయా !
మ॥ కలలో కోతినఁ గాంచరాదనుచు వ్రక్కాణింతు రాశ్యోత్తములే
కలయో! దైత్యుల మాయయో! నెరుగఁగల్గవ్వంబు, యీనాడికే

కలుషంబంటునో, యేమిగానగునో, మరత్కాంతుండు శ్రీరామునిన్
తెలుపఁజాలెడువారు లేరెవరు హా ! శ దేవా! కృపఁ గావవే॥

(దుఃఖించుచుండును)

(అంజనేయుఁడు చెట్టుదిగి, రామస్మరణ జేయుచు, మెల్లగా సీతాదేవి
సమీపమునకు వచ్చుచుండును)

సీత:—(అది రాక్షస మాయ యని దలచి, తనలో) ఔరా ! ఆ దాన
వాధముండు వానరరూపంబున నిట్లు సమీపించుచున్నవాడు
కాబోలు. (ప్రకాశముగా) ఓరీ ! దుర్బీ ! నాడు భిక్షుక
వేషంబున మోసముచే నన్నపహరించి తెచ్చినదిగాక నేడు
వానరరూపంబున మోసగింప వచ్చుచుంటివా !

ఉ॥ మోసముజేసి నన్ను మును శ మ్రుచ్చిలి దెచ్చిన దింతఁజాల కీ
వేషముదాల్చి నీవు నను శ వేదన నొందగ జేయుచుంటివా
దోసమటంచు నీ మదిని శ దోచ దదేలనో, రాక్షసాధమా
నీ సతి సూత్ర మింక నిల శ నిల్చుకొనం దలతేనీ, పొమ్మిఁక॥

అంజ:—అమ్మా ! నన్ను సంశయింపవలదు. నే దానవుండగాను.
శ్రీరామచంద్రుని దూతను.

ఉ॥ అంజనేయ యాత్మజుడ శ నమ్మరొ ! పేరున అంజనేయుఁడఁ
కంజదళాక్షు రాము పద శ కంజము లెప్పుడుఁ గొల్తు భక్తి నీ
కంజలి మోడ్చి జెప్పెద ని శ దంతయు సత్యము, తల్లి ! దైత్యులఁ
భంజనసేయు రాము డిటుఁ శ బంపగ వచ్చితి నమ్ము మీ కథ॥

సీత:—అటులయిన, నా నాథుని రూపగుణ విశేషంబుల నొకింత
నెరుంగజేసిన నమ్మగలను.

అంజ:—అమ్మా !

ఉ॥ శ్యామల వర్ణముఁ గలిగి శ చల్లని చూడ్కుల నెల్లవారలఁ
ప్రేముడి మీఱఁబోచు మఱి శ పెద్దల గాంచి నమస్కృతుల్ సదా
నీమముతోడ సల్పు మహా శ నీయుడు రాముఁడు లోకరక్షకుం
డీమహి ధర్మమున్నిలుప శ నిట్లుల దా జనియించె మర్త్యుడై॥

మఱియు,

సీ॥ మత్స్యమై సోమకు శ మద మడంచిన ఘనుం
డాదిదేవుడుగాడె శ నీదు ధవుడు
కూర్మమై వేల్పుల శ గోర్కె దీర్చినయట్టి
రాజీవనేత్రుడే శ రామవిభుడు
సూకరాకృతి దాల్చి శ శోకించు భూదేవి
తాపమార్చినవాడె శ తాటకారి
సరసింహమూర్తియై శ ధరలోన ప్రహ్లాదు
గాచివాడె రా శ ఘవుడు ఘవుడు

తే॥ గీ॥ వామనాకృతితో బలి శ వంచె వాడె
థాత్రి భార్గవరాముడై శ ధరణిపతుల
జించి చెండాడె, వాడె పు శ శ్రీరఘ పట్టి
రఘుకుల్యాస్వయమూర్తి శ్రీ శ రామమూర్తి॥

తల్లీ !

తే॥ గీ॥ అనుజతోడచు శ్రీరాము శ డడవులందు
నారచీరలు ధరియించి శ నాతి కొఱకు
భేదమొందుచు నొక్కచో శ కీశనాథుఁ
డర్కజు చెలిమి జేసి న శ న్నంపె నిటకు॥

అమ్మా ! మా పృథువైన సుగ్రీవునకు మహా బలాధ్యుండగు
వాలి యను నత డగ్రజుండు. ఆతడు, తమ్ముని భార్య నపహ
రించి వానిని తన రాజ్యంబుచుండి వెడలనడప, శ్రీరామచంద్రు
డా యింద్రనందనుని వధియించి యిసతనయునకు దారాసహి
తంబుగ రాజ్య మొసంగె. అంతట, భానుతరూజుండు, శ్రీరామ
చంద్రుని యాజ్ఞ మేరకు తమ యశ్వేషణార్థమై వానరుల
నలు దెసలకుం బంపియుండె. అందులకు నన్ను నాయకునిగా
నియమించె. నేను శ్రీరామచంద్రుని దర్శించి బయలుపెడలితి.

ఆ దేవదేవుండు మీ కానవాలుగ నీయంగుళీయకం బొసంగిరి.
(అని యంగుళీయకమును సీతాదేవి కొసంగును)

సీత:—(అంగుళీయకమును కనుల నద్దకొని) ఆహా !

తే॥ గీ॥ అంగుళీయకమును గాంచ శ నాత్మలోన
నాథు దర్శన మైనట్లై శ నాకుఁ దోచె
నెపుడు గాంతునొ నిజ కాంతు శ నెట్లు దెలియు
జన్మలో నిట్టి భాగ్యంబు శ సంభవిలునె॥
మారుతీ ! నా నాథుండును, నా మఱుది లక్ష్మణుండు కుశ
లంబుగ నున్న వారలు గదా ?

అంజ:—అమ్మా ! వా రిద్వరకును కుశలమే. అంతట, వారివద్ద
సెలవు గైకొని, కొంత సేనను తి) దిశలకుం బుప్పి, మఱి
కొందఱు వానరులం గలిసి, నేను దక్షిణ దిక్కునకు బయలు
వెడలితి. యెవ్వను మీ జాడ దెలియరామి చింతించుచు
సముద్రతీరంబు జేరి యచ్చట ప్రాయోపవేశం బొనర్చ నిశ్చ
యించుకొంటిమి. ఇంతలో జటాయు వన్న యగు సుపాతి
యచ్చట కరుదెంచి, జటాయువు వృత్తాంతంబు మావలన విని,
మా సీత సంతయు నెరింగి, రావణుండు సముద్రోల్లంఘనంబు
జేసి, సీతామాతను లంకాపట్టణంబునకు గొనిపోయెనని
వచించె. నాతోడ నేతెంచిన వానరులీ పారావారంబెటుల
దాటనగునని విచారించుచుండ, వారల నటనుండ నియమించి,
నేను గగనమార్గంబున కెగసి సముద్రంబుదాటి, లంకాపుర
ద్వారంబు కడకేతేర,

ఉ॥ కావలిగాయుచుఁ దనుజశకాంత యొక ర్తట హుంకరించుచుఁ
బోవగ దారి నీకయును శ భూరిబలంబును జూపినంతనే
కావరమెల్లదీర కడు శ గాసిలజేసిన దానవాంగనఁ
కావుమటంచునేడ్వగను శ కాంతనువీడి పురంబుజొచ్చితి॥

పిమ్మట, రావణుని యంతఃపురంబాదిగాగల సకలభవనంబులు, యుద్ధాన వనంబులు, నానాప్రదేశంబులును వెదకి వెదకి, యెగును మీఁజాడ దెలియక చింతించుచు, నీవనంబు గూడ గాంచి పోవుదమని, యిందుజేరి చూడ మీరు గాన్ని చితిరి—అంత

శా। శ్రీరాముండువచించినట్టి విధమున శ్రీశ్రీఘంబె గన్పట్టగా మీరే రాముని దేవీయంచు తరుపై శ్రీమెల్లంగనేజేరి, యా కూర్మరాత్ముండువచించు పల్కువినగన్ శ్రీక్రోధంబుబొప్పెక్కినన్. వీరావేశముమానినే, తరుణమున శ్రీవీక్షించి యేతెంచితిన్॥

మీదర్శనభాగ్యంబుచే, నేను ధన్యుడనైతి. మీ డేను వార్త శ్రీరామచంద్రునకు సత్వరింబు దెలుప నామచుబు తత్తరబడుచు డె. వారికిప్రీతింతంబు దెలుప, నా దేవదేవుడు, రావణుని సంహరించి, మిమ్ములనిప్పుడేగొనిపోగలడు అమ్మా! అంతయేల!

క॥ తల్లీ ! రండిక, వీవున
నుల్లాసము మీరగొనియు శ్రీ నుదధి గడచియున్
ముల్లోకంబులు బొగడగ,
దల్లీ ! విడతురు పతికడ శ్రీ దడవిక నేలన్॥

సీత:—మారుతి ! యితసూక్ష్మరూపుండవు నీవు నన్నెట్లుగొని పోగలవు ?

ఉ॥ మారుతి! చోద్యమయ్యె గద శ్రీమాటలకింతటి సూక్ష్మరూపి వీ భారపుకార్య మేపగిది శ్రీ భావమునందు దలంచి తో, మహా ఘోరవికారి రూపులగు శ్రీ కూర్మలు దానవులన్ జయింపఁగా వీరులకేఁగి గప్తముగు శ్రీ వెఱ్ఱి తలంపుచు మానుమింతలన్॥

అంజ:—అమ్మా ! అట్లు సందేహింపవలదు. ఇదే నాస్థూలదేహంబును గనుంగొనుడు. (అని, రామస్మరణ జేయును.)

విశ్వరూపప్రదర్శనము.

సీత:—(ఆశ్చర్యముతో) ఆహా ! సూక్ష్మరూపుడింతలో నీ ఘోరా
కారం బెట్లుదాల్చె ? మారుతి !

తే॥ గీ॥ తెలియ జాలక నీ శక్తి శ్రీ బలికి తలులఁ
దెల్లమయ్యెను నాకు నీ శ్రీ దివ్య దేహ
మిపుడు, గాంచగఁ జాల యే శ్రీ నిట్టి మేను
విశ్వరూపంబుఁ జూలించి శ్రీ వెడలిరమ్ము॥

అంజ:—(ఉపసంహరించి, రామస్మరణోయుచు, సీతాదేవికినమస్కరించును.
సీత:—మారుతీ !

తే॥ గీ॥ రామదూత కసాధ్యమా ! శ్రీ రామభక్త !
యరయ నాఘగా కన్యల శ్రీ నంట నేను
యఖిల శుభములు నీకగు శ్రీ ననిలతనయ !
ధర, చిరంజీవి వగుచును శ్రీ దనరుమయ్య॥

ఇంక మన్నాధుండేమి వచించె ? యీ వృత్తాంతంబు విన
మనంబు వేగిరపశ్చుండె.

అంజ:—అమ్మా ! మీతో నిట్లు వచింపుమనిరి.

సీ॥ పరిణయంబాదిగ శ్రీ పడఁతిరో ! రాముండు
యేనాడు నిను వీడి శ్రీ యెఱుంగఁడనుము
కాలకర్మముచేతఁ శ్రీ గలికిరో ! నీ విట్లు
కసరాని కడగండ్లఁ శ్రీ గంటి ననుము
జీవచ్ఛవంబుగా శ్రీ శ్రీరాముఁ డిప్పుడు
యువిదరో ! ధరణిపై శ్రీ నుండె ననుము
పతిబాసి యెన్నాళ్ళు శ్రీ బ్రతుకుదు నేనంచు
భామరో ! జీవముల్ శ్రీ బాయ కనుము
తే॥ గీ॥ కష్టసుఖములు జుఁతిలో శ్రీ గలుగు ననుము
చింత వీడియు శాంతిని శ్రీ జెందు మనుము

స్వల్పకాలంబు యైతిని శ్రీ బడయు మనుము

వేగ, రావణు డ్రుంపంగ శ్రీ వెడలు దనుము॥

(సీత దుఃఖించును)

అల్లీ ! మీ వృత్తాంతంబా శ్రీరామచంద్రునకు సత్వరంబెరుంగ
జేయవలయుగాన నా కిక నెల వొసంగ వేడెద.

సీత:—పావనీ ! నా నాథునితో నిట్లు వచింపుము.

తే॥ గీ॥ రెండు నెల లట దశకంతు శ్రీ గడువు యనుము

కరుణ రాముని రమ్మంటి శ్రీ గావ ననుము

యన్నదమ్ముల నిరువుర శ్రీ నడిగి తనుము

గడవు మీఱిన జానకి శ్రీ గడచు ననుము॥

వెండియు, నా మఱిది లక్ష్మణునితో,

తే॥ గీ॥ మాతృభక్తిని నాయందు శ్రీ మరువఁ జెప్పుడు

యన్న యాసతి మీఱని శ్రీ యసఘఁ డతఁడు

యట్టి మఱిదిని కఠినోక్తు శ్రీ లాడినట్టి

పాపఫలమును గనితంచు శ్రీ బలుకుమయ్య॥

(కొంగున ముడివైచిన చూడామణిని దీసి) ఇదిగో ! 'యీ

రత్నంబు నానవాలుగఁ గొనిపోమ్ము. (అని యిచ్చును. ఆంజ

నేయుండు పుచ్చుకొని కనుల నద్దకొనును)

సీత:—నీకు శుభంబగుగాక పోయిరమ్ము.

ఆంజ:—అమ్మా !

ఉ॥ ఆకలిబాధ యెక్కువయె శ్రీ నక్కట ! యోర్వగజాలనైతిగా

యాకసమంటుచుకా ఫలము శ్రీ లల్లదె ! గానగవచ్చె నమ్మరో !

నాకును జూడగా దనుజ శ్రీ నాథు వనంబని గోచరించెడుకా

యాకలి నాపజాల, నిడు శ్రీ డాజ్ఞను పండొక టారసింపగకా॥

గీడొసరైదరేమొ, బాగరూకుండవై మెలంగుము. నీకు జయ
మగుగాక. పోయిరమ్మ.

(అంజనేయుడు సీతామాతకు నమస్కరించి, రామస్మరణ
జేయుచు నిష్క్రమించును)
(అవనిక జారును)

చ తు ర్థ ర ం గ ము.

ఉద్యానవనము.

(అంజనేయుడు వనమందు బ్రవేశించి, రామస్మరణ జేయుచు,
కాయల గోసివైచియు, కొమ్మలను విఱచియు, వృక్షంబుల
బెరికియు నానాధంగుల నాశముజేయుచుండును.)

(కావలివాడు పోవేళించును)

కావలివాడు:—ఓరీ ! మర్కటాధమా ! నీ వెందుడి వచ్చితివిరా ?

(అని కొట్టబోవును)

(అంజనేయు డొక చెట్టు బెరికి వానిని మోదును. వాడు
పాటిపోయి, కొందఱు భటులతో బ్రవేశించును)

భటులు:—ఈ వానరాధముని బట్టుడు, కొట్టుడు. (అని వెంబడింతురు.
అంజనేయుడు చెట్లు బెరికి వారల జావమోదును. కొందఱు
హతులగుదురు. కొందఱు పాటిపోవుదురు)

(పిమ్మట అక్షయకుమారుడు పోవేళించును)

అక్ష:—ఓరీ ! వానరాధమా ! ఆవంతయు మనంబున భీతిలేక
నిమ్మాష్కి నీ వనమంతయు ధ్వంసంబుగావించుచున్న ని
న్నిప్పుడే మదీయ కరవాలంబున కెరజేసెద గాచికొమ్ము.

అంజ:—యెవరు మీరు ? ఓహో ! అక్షయకుమారులా ! మంచిది.
ఇంతకుముందు తమ మిత్రులు కొందఱు నాచే బరేతలోకంబున
కంపబడిరి. తమకు వారల సత్వరంబు గలసికొనఁ గోర్కె కల

దేని, యిచ్చట నిలుపుడు. అట్టి వాంఛ లేదేని, వచ్చినదారిని
మరలుడు.

అక్ష:—

పాట—19

ఓరీ ! దుర్మతీ !

తే॥ గీ॥ కండకావరమున నీవు ర దుండగీడ

పేల్చుచుంటివి గాన నీ ర నాలు కిప్పుడె

జీల్చివైచియు, బంపెద ర శీఘ్రముగను

శమనపురమును జూడంగ ర జగతి వీడి॥

ఆంజ:—అబ్బో ! భయమగుచున్నదే! ... ..ఓరీ! దానవాధమా!

ఉ॥ భీరములాడనేల నిదె ర పీచ మడంచెద గాచికొమ్మిక

వీరులు కొంద రీవరకె ర వీడిరి ధారుణి, నీవు వారిని

జేరగ నెంచెదేని దయ ర జెచ్చెర బంపెద రమ్మ రమ్మిక

పౌరుషశూన్యదేని, జను ర ప్రాణము దక్కగ నింటిదారిని

అక్ష:—కారులు ప్రేలక, మగంటిగులదేని, యుద్ధమునకు గడంగుమా.

ఆంజ:—అటులనా ! సిద్ధముగనుండుము. మదీయాయుధంబుల గైకొని

వచ్చెద. (అని లోని కేగి రెండు చేతులతో రెండు వృక్షము

లనుబట్టుకొని, రామస్మరణ జేయుచు బ్రవేశించి, అక్షయ

కుమారునితో యుద్ధము జేసి వానిని గూల్చును. హతశేష

లగు భటులు పాతిపోవుదురు. ఆంజనేయుడు రామస్మరణ

జేయుచు నిష్క్రమించును)

(అవనిక జారును)

పంచమ రంగము.

వ స ము.

(ఆంజనేయుడు రామస్మరణ జేయుచు వసములో బ్రవేశించి వస
మంతయు ధ్వంసము జేయుచుండును)

(కొండలు భటులతో ఇంద్రజిత్తు ప్రవేశించును)

ఇంద్రజిత్తు:—ఓరీ ! మర్కటాధమా !

పాట—20

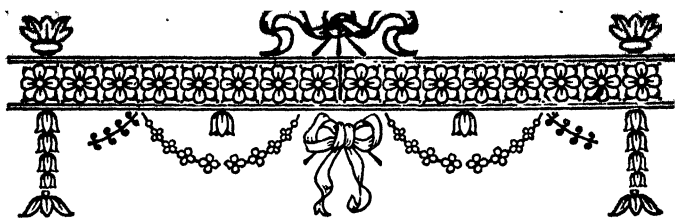
ఉ॥ మానసమందు భీతిలక శ్రీ మాపురి జేరిన దంతెగాక, యో
వానర ! యీ వనంబునకు శ్రీ వచ్చిన వీరుల ద్రుంచితంట, యో
రా ! నిను, మేఘనాథు డిశ శ్రీ రాక్షసనాథుని చెంత జేర్పగా
మానడు, గాచికొమ్మిదిగో! మర్కట! యస్త్రము నిల్వమచ్చట॥

(అని బ్రహ్మాస్త్రము వేయును-అంజనేయుడు కట్టుబడును)

ఇంద్రజిత్తు:—(భటులతో) భటులారా ! వీనిని గొనిపోయి మదీయ
జనకున కప్పగింపుడు.

(భటులు హనుమంతుని గొనిపోవుదురు - ఇంద్రజిత్తు నిష్క్రమించును)

• (అవనిక జారును)

ఓం

నూ రు తి సే వ

పంచమాంకము

ప్రథమ రంగము.

రా వణ ని ద ర్పా రు.

(ప్రవేశము:- రావణుడు, విభీషణుడు, మంత్రులు, భట్టులు)

రావణుడు:—అమాత్యవర్యా ! మన వనంబంతయు నాశం బొనరించు చున్న నా మర్కటాధముని వృత్తాంతం బేమయ్యె ?

మంత్రి:—దేవా ! మన మేఘనాథుండు వానిని బ్రహ్మాస్త్రబద్ధునిఁ గావించి, తమ యొద్దకు గొనిరా భటుల కాజ్ఞాపించెనని యిప్పుడే వార్త వచ్చియుండె.

(ఇంతలో, రాక్షసభటులు బ్రహ్మాస్త్రబద్ధుండైన హనుమంతుని గొనివచ్చి రావణుని యెదుట నిలువబెట్టుదురు. హనుమంతుని బంధనములు విడిపోవును. హనుమంతుడు తోకను బెంచి యున్నతాసన మధిష్టించును.)

రావణుడు:—

శా॥ ఓరీ ! నుష్కర మర్కటాధముడ ! నీ శ యూరేడి ? పేరేడిరా?
పారావారగభీరు న్ న దెలియవో శ పాపాత్మ ! యేరీతి, మా
యారామంబును జేరితో యిప్పుడు నీ శ వావంతయున్ దాచకన్
సేరంబంత నెఱుంగజేయవయినన్ శ నీ కంఠమున్ ద్రుంచెడన్॥
సత్వరంబు దెల్పుము ?

అంజ:—ఓరీ ! రావణ ! నేను శ్రీరామచంద్రుని దూతను. అంజనేయుం
డనువాడ. ఆ దేవదేవుని సలియైన మా సీతామాతను మోస
ముచే నీవు మ్రుచ్చిలి దెచ్చిన వార్త దెలిసి, నీకు సీతి గరప
నిట కరుదెంచితి. నీవు బుద్ధిగల్గి యిప్పటికైన—

క॥ శ్రీరాముని దేవి గొనుచు

నా రామున కొసగి మఱియు శ నతి దీనతతోన్

యో ! రావణ ! శరణనుచును

మా రాముని వేడ నతడు శ మన్నించు నినున్॥

లేదేని, నీవు, నీ పుత్రమిత్ర కళత్రాదులతో నాశం బొందెదవు.
యీ లంకాపట్టణంబు శ్మశానంబగు. ఇది నిశ్చయము.
ముమ్మాటికి నిశ్చయము.

రావణుడు:—

పాట__21

శా॥ ఔరా ! కాటులు బ్రేలజొచ్చితివి నీ శ వావంతయున్ భీతిలే
కోరీ ! వానర! జూడు మీ క్షణమే నీ శ యూరుల్ వడిగజల్చె దీ
శూరాగ్రేసరు నేరుగాఁ దలచితో శ సుంతైన యోజింప వీ
వేరా! రాముఁడొ గీముఁడో యిప్పుడు నీశ కేరీ యిటన్ గావగన్॥

(అని కత్తి నెత్తును)

విభీషణుడు:—(వారించి) అన్నా ! దూతయై వచ్చిన వానిని జంపు
టధర్మము.

• తే॥ గీ॥ దూత నునుముట మనకె పో శ దోస మగును
గాన, వీనిని జంపుటల్ శ మానివైచి

ధర్మపద్ధతి దీనికిఁ శ దగిన శిక్ష

మీరు విధియించి పంపుడీ శ మేదిసీశ॥

రావణుడు:—మంచిది. (భటులతో) భటులారా !

తే॥ గీ॥ వానరులకును ముఖ్యంబు శ వాలమంద్రు
గనుక నీ కోరి నిప్పుడె శ గొనుచు మీరు
వాలమున కగ్ని దగిలించి శ మేలమాడి
వీధివీధులఁ ద్రిప్పుడీ శ వేడుకలర॥

పొండు.

భటులు:—చిత్తము. (అని హనుమంతుని గొనిపోయెదరు)

(అందరు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును)

ద్వి తీ య ర ం గ ము.

అశోక వనము.

(అశోకవృక్షము క్రింద సీత, త్రిజట కూర్చునియుందురు)

సీత:—అహ ! యెట్టి వైపరీత్యము సంభవించె ! హా ! రామ !

తే॥ గీ॥ పాపభీతియె లేకను శ భావమందు

రామభక్తుని వాలంబు శ రావణుండు

యగ్ని దేవుని పాల్జేసి శ ననుచు వినగ

భయము గొల్పెడి నా మది శ ప్రాణనాథ॥

ఏమిజేయనగు ? అయిన నిట్లు వేడెడగాక.

పాట—22

తే॥ గీ॥ ఏను సాధ్వినౌ టిల సత్య శ మేని, యెపుడు

నాకు పదసేవ మరువని శ నాతినేని

హవ్యవాహనుఁ డెంతయు శ హాయి గూర్చి

వాయుసుతునకు ముదమును శ జేయుగాత॥

(అవనిక జారును)

శృ తీ య ర ం గ ము.

ల ం కా ప ట్ట ణ ము.

(కాలుచున్న వాలంబుతో మారుతి ప్రవేశించును)

ఆంజ:—(అగ్ని దేవుండు తన యెడల శీతలుం డగుట నెఱింగి) ఆహా !

యేమీ యద్భుతము !

చ! అనలము నేడు నా యెడల శీతంబు దిదేమియొ గాంచ చిత్రమా!

(యించుక యాలోచించి)

జనని, మహా పతివ్రతయు శీ జానకి మాయ యటంచు రూఢిగా

మనమున నెంచియుంటి గద శీ మాట లింకేటికి జాగుసేయ కీ

యనిల సుతుండు, యీ పురిని శీ నగ్నిమయంబుగఁ జేసివచ్చెడున్॥

(రామస్మరణఁ జేయుచు, పైకెగసి విభీషణుని గృహంబుఁ దప్ప,

లంకాపట్టణ మంతయు దహనంబు గావించును. రాక్షసులు

గోలబెట్టుచు, వారి వారి గృహంబులను వదలి పాటిపోవు

చుందురు)

(అపనిక జారును)

చ తు ర్థ ర ం గ ము.

(అశోకవృక్షము క్రింద సీత కూర్చుని యుండును)

సీత:—ఆహా ! అనిల సుతుని వృత్తాంతం బిండుకర్ణయు దెలియ

రాదయ్యెనే.

ఉ! మారుతి రాఁడు, దానవులు శీ మాయ యొనర్చియు నేమిజేసిరో

క్రూరుల బాధ కెంత మది శీ గుండుచు నుండెనో, యెందు నేగెనో

యే రిట దెల్పువా రకట ! శీ యెద్దియు దోచ ది కెందు గాంచినన్

శ్రీరఘరాముడే గలడు శీ చెచ్చెరఁ బ్రోవ సమీరనందనున్॥

తెర లో, రామ రామ రామ సీత యని రామస్మరణ విసంబడును.

పంచమాంకము

సీత:—అదిగో ! మారుతీ రామస్మరణఁ జేయుచు నిటు కరుదెంచు
చుండెనని తోచెడిని.

(ఆంజనేయుడు రామస్మరణ జేయుచు ప్రవేశించి సీతకు నమస్కరించును)

సీత:—మారుతీ ! దుర్మదాంధులగు దానవుల బానినుండి యెట్లు
రాగల్గితివి ?

ఆంజ:—అమ్మా ! మీ కృపచే నా కనలుండు శీతలుండై తోచె.

తే॥ గీ॥ తమదు కృపగల్గ నేను సంతసముతోడ

దగ్ధమొనరించి తీపురి శత్రు ! యిపుడు

మిమ్ము దర్శింప నెంచియు శత్రు నెమ్మనమున

వచ్చియుంటిని తల్లి ! దీ శత్రు వనల నిడుమ॥

సీత:—మంచిది సీకు శుభంబగుగాక. పోయిరమ్ము.

(ఆంజనేయుడు సీతాదేవికి నమస్కరించి, రామస్మరణఁ
జేయుచు నిష్క్రమించును)

పంచమరంగము.

సముద్రతీరము.

(ఆంజనేయుండు రామస్మరణఁ జేయుచు, సముద్రోల్లంఘనముఁ
జేసి మహేంద్రవర్చతంబుఁ జేరి అంగదాది వానరులనుఁ గలసి
కొనును.)

అంగదుడు:—(ఆశ్చర్యతతో) మారుతీ ! సీతామాత వృత్తాంతం బరసి
వచ్చితివా ?

ఆంజ:—అహా ! యరసివచ్చితి.

క॥ ధారుణి మన మెన్ని విధము

లారయ యత్నంబు సలుప శత్రునయ వమ్మా

శ్రీరఘరాముని కృపచే

భారము లెల్లను దొలంగి శత్రులములు గల్గు॥

(వానరు లందఱు సంతోషముతో రామస్మరణఁ జేయుచు గంతులు వేయుదురు)

అంగ:—పావనీ ! లంకాపుర వృత్తాంతం బెరింగింపుము ?

అంజ:—తరువాత నెరింగించెద. మనరాక కై నిరీక్షించుచుండు శ్రీరామ చంద్రుని మనము సత్వరంబు గలసికొనవలయు. పోదము రండు.
(అందఱు సంతోషముతో రామస్మరణఁ జేయుచు, గంతులు వేయుచు నిష్క్రమింతురు)
(అవనిక జారును)

షష్ఠమ రంగము.

సుగ్రీవుని మధువనము.

(అంగదుఁడు, జాంబవంతుఁడు, హనుమంతుఁడాదిగాగల వానరు లందఱు సంతోషముతో రామస్మరణఁ జేయుచు, మధువనము బ్రవేశించి, వలయునన్ని ఫలముల నారగించి, మధువును గ్రోలిన పిమ్మట, కొన్ని కాయలను గోసివైచియు, కొమ్మలను విరచియు, చిగుళ్ళను ద్రుంచియు, పుష్పంబులఁ గోసియు, చెట్ల నుండి దుముకుచు, గంతులు వేయుచు నానాభంగుల నా వన మంతయు నాశం బొనరించుచుండురు.)

(కావలివారు ప్రవేశింతురు)

(ఒకడు తన మిత్రులతో) రండు, వీరల నివృద్ధి బంధించి దధి ముఖుని పాలికిం గొనిపోదము.

మరియొకడు:—ఓ ! వానరులారా ! నిలువుడు, నిలువుడు. మిమ్ముల నిపుడే గొనిపోయి దధిముఖున కప్పగించెద. (అని బెదరించును)

(అది గాంచి, అంగదుడు వానరులతో) మిత్రులారా !

తే॥ గీ॥ వెలువ కెంతయు మీఱలు ॥ వీరి కిపుడు

యిచ్చవచ్చిన రీతిని ॥ యీ వనంబుఁ

ప డ చ మూ ర క ము

దిరిగి తిరిగియు ఫలముల క్ దినుచునుండి

యడ్డగించిన వారల క్ నణఁచుఁడయ్య!

(అందఱు రామస్మరణఁ జేయుచు కావలివారలను చెట్లకొమ్మలతో మోచి బాధింతురు. కావలివారు పాటిపోవుదురు. అంగదాది వానరులు వెనుకటిరితిని వనమంతయు పాడుచేయుచుందురు. అంతట, వనపాలకుఁడైన దధిముఖుఁ డనుచరులతో బ్రవేశించును)

దధిముఖుడు:—(రాద్రముతో) వానరులారా ! యియ్యది వనచరేందుఁడైన సుగ్రీవుని వనంబని యెఱింగియు భయ మావంతయు లేక, యేల యీలీల ధ్వంసంబు గావించుచుండిరి ? కావలివాండ్రు నేల బాధించిరి ? మీ రిటునుండి సత్వరంబు మఱలుడు. లేదేని, మిమ్ముల నిపుడే గొనిపోయి కీశనాథున కప్పగించెద. జాగుసేయక శీఘ్రంబు మఱలుడు. (అని బెడరించి, కొందఱు వానరులను కొట్టుచు తరిమివేయును)

అంగదుడు:—(అది జూచి రాద్రముతో) ఒరీ ! దుర్మతీ ! ఏమిరా, నీ కండకావరము ! రమ్ము-నీ కాయువు మూడినది. (అని రామస్మరణఁ జేయుచు, చెట్లకొమ్మలతో దధిముఖుని మోచి క్రింద బడవేయును. దధిముఖుడు కొంతవడికి లేచి, బాధపడుచు మెల్లఁగా బాటిపోవును)

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

(అవనిక జారును)

సప్తమ రంగము.

కి ప్కి ం ధా పు ర ము.

(ప్ర)వేశము: రాముడు, లక్ష్మణుడు, సుగ్రీవుడు)

శ్రీరా:—(విచారముతో) సుగ్రీవా ! పాట—23

ఉ॥ మారుతి రానికారణము క్ మాకెటుఁ దోచకయుండె భానుజా !

ధారుణిపుత్రి గాంచగను క్ చారియె లేకను యెచ్చటుండెనో

కూరుడు దానవాధముడు 3 కోమలి నక్కట ! యేమిచేసినో
తీరని దుఃఖమీపగిడి 3 దెచ్చెను దైవ మిక్కేమి సేయుడు॥

సుగ్రీవుడు:—దేవా ! చింతింపకుడు. మారుతి కార్యసాధనం బాస
ర్పియే యుండును. సత్వరమే రాగలడు.

(తెరలో) దేవా ! రక్షింపుడు. రక్షింపుడు.

(అందఱు ఆతురతతో జూచుచున్నారు. అంతట, బాధతో
మూల్గుచు దధిముఖుడు ప్రవేశించి, రామ లక్ష్మణ, సుగ్రీవు
లకు నమస్కరించును)

సుగ్రీ:—(ఆశ్చర్యముతో) దధిముఖా ! నిన్నెవ్వ రిట్లు నొవ్వజేసిరో
సత్వరంబు దెల్పుము ?

దధిముఖుడు:—(బాధతో) రాజేంద్రా ! అంగద, జాంబవంత, హను
మదాదులు తమ మధువనంబు జొచ్చి ఫలముల నారగించి,
మధువు గ్రోలినదిగాక, పుష్పంబుల గోసియు, కొమ్మల ద్రుంచి
వైచియు, కాయలను రాల్చివైచియు నిల్లెలవిధంబుల వనం
బుతయు ధ్వంసంబు గావించుచుండ, కావలివారు బోయి
యదలింప వారలను జావమోదిరి. ఆవార్త దెలిసి నేనేగి
వారల బెదరించితిని. అందులకు, యువరా జలిగి నన్ను జావ
మోది క్రిందబడవైచె. (బాధతో) నా యెముక లన్నియు విరు
గుటచే కదలమెదలలేక ప్రాణమాత్రావశిష్టుడనై తమ కీ
వృత్తాంతంబు దెలుప నిట కరుదెంచితిని. (అని మూలచు
బాధ నభినయించును)

సుగ్రీవుడు:—(సంతోషముతో) దధిముఖా ! చింతింపకుము. వారలు
జానకీదేవి వృత్తాంతం బరసివచ్చిన కతంబున బ్రహ్మానంద భరి
తులై యట్లొనరించియుండురు. నీ మానసంబున చింత వీడి
వారల నిటకు సత్వరంబు గొనిరమ్ము.

శ్రీరాముడు, లక్ష్మణుడు:—(సంతోషము నభినయింతురు)

దధిముఖుడు:—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించును)

సుగ్రీవుడు—(శ్రీరామునితో) దేవా ! వింటిరిగదా ! యీ వృత్తాంతంబు వలన మన మారుతి తప్పక జానకీదేవిని గాంచి వచ్చెనని రూఢియైనది. దధిముఖుడు సత్వరంబు వారల నిటకు గొనిరాగలడు.

శ్రీరాముడు:— భానునందన ! మధువన వృత్తాంతంబు వలన, యించుక చిత్తశాంతి గల్గినను, నా జానకి యెట్లుల నుండెనో, యేమనెనో సాంతముగ నెఱింగినగాని, నా మనంబున కూరట జనించునట్లులేదు. (ఇంతలో రామస్మరణ వినబడును)

సుగ్రీ:—దేవా ! ఆలకింపుడు ! రామస్మరణ వినంబడుచుండె. హనుమదాదులు సంతోషసాగరంబున నోలలాడుచు నిట కరుదెంచుచుండిరి.

(రామలక్ష్మణులు యాతురతతో జూచుచుందురు. రామస్మరణఁ జేయుచు, అంగద, * జాంబవంత, హనుమదాదులతో గలసి దధిముఖుడు ప్రవేశించును. అందఱు, రామలక్ష్మణ సుగ్రీవులకు సమస్కరింతురు)

శ్రీరా:— శుభంబగుగాక ! (అనిదీవించి, ఆంజనేయునితో)

మారుతి ! జానకిని గాంచి వచ్చితివా ? ఆమె యెట్లుండెనో, యేమి వచించెనో సత్వరంబు దెలుపుమా ? నామనంబు తత్తరపడుచుండె. (అని చింతించుచుండును.)

ఆంజ:— దేవా !

తే॥ గీ॥ అరసివచ్చితి భూమిజ శ్రీ నబ్ధిదాటి
కుశలమయ్యెడనామెకు శ్రీ కువలయేంద్ర !
మానసంబున భేరంబు శ్రీ మానుడయ్య
యానవాలుగ రత్నంబు శ్రీ సంపెనిదిగో ! ॥

(అని చూడఁబడిని శ్రీరామున కొసంగును.)

శ్రీరా:—(చూడమనిని పుచ్చుకొని విచారముతో) ఆహా! సీతాశిరో
రత్నమా!

ఉ॥ మానినికీవె యెపుతల శ మానికమా చలరారుచుంటచే
మానిని నిన్నెబంపెనిటు శ మాకడకెంతో ముదంబుజేకురక
మానిని గాంచినట్టిపుడు శ మానసచింతయుకొంతపడె, నిక
మానిని మస్తకంబుగను శ మార్గమదెవ్విధిజేయనేర్తునో॥
మారుతి! యింత తడ వేలజేసితి ?

అంజ:—దేవా! మేము దక్షిణ దిక్కునకు బయనమై సముద్ర తీరంబు
జేరి, సీతామాత నెందును గానక చింతించుచుండ, సంపాతి
యచ్చట కరుదెంచి, జానకీదేవిని రావణుండు సముద్రోల్లంఘ
నంబుగావించి, లంకాపట్టణంబునకు గొనిపోయెనని వచించె.
అంతట. నాతోడ నేతెంచిన వానరుల సటనుండ నియమించి,
శతయోజన విస్తీర్ణంబైన సాగరంబుదాటి లంకాపుర ద్వాగంబు
కడకేగుతరి, లంకానియను రక్కసి నన్నడ్డగింప, దానిమదం బడ
గించితి. పిమ్మట, పురప్రవేశంబుగావించి, రావణుని యంతః
పురంబాదిగాగల సకల ప్రదేశంబులు గలయవెదకితి గాని,
యించుకంతయు సీతామాతజాడ గానుసింపదయ్యె. అందుల
కెంతయు చింతించి, యశోకవనంబునకేగి, యచట మలిన
వస్త్రధారిణియు, రాక్షసస్త్రీ పరివేష్టితయు నగు జానకీదేవిని
గాంచి, యామెకు మీక్షేమవార్త నెఱింగించితి. ఆమె సదా
మిమ్ములనే స్మరింపుచు మీరాక కెదురుజూచుచుండె.

పాట—24

శ్రీరా:—(విచారముతో) హా! జానకీ! యెట్టియిక్కట్టలకుఁ బాల్పడితివి!

పాట—25

పావని! జానకీయేమి వచించెనో వేగదెలుపుమా?

అంజ:—దేవా! యూఱడిల్లుదు. తదనంతరంబు, మీరొసంగిన యంగు
ళీయకం బామె కొసంగితి. దానిని గనులనద్దకొని, కొండొక

తడవు విమ్ములదలచి దుఃఖించి, మీతో నిట్లు వచింపుమనియె

తే॥ గీ॥ రెండు నెలలట దళకంతు శ్ర గడుపుయనుము
కరుణ రాముని రమ్మంటి శ్ర గావననుము
యన్నదమ్ముల నిరువుర శ్ర నడిగితనుము
గడువుమీఱిన జానకి శ్ర గడచుననుము॥

వెండియు (లక్ష్మణునివైపుతిరిగి)

తే॥ గీ॥ మాతృభక్తినినాయందు శ్ర మరువఁడెపుడు
యన్నయానతి మీఱని శ్ర యచఘుడతఁడు
యట్టిమఱఁదిని గఱిసోక్తు శ్ర లాడినట్టి
పాపఫలమును గనితంచు శ్ర బలుకుమయ్య॥

శ్రీరా॥— ఆహా ! యెట్టిపల్కును వింటిని ! లక్కటా ! మారుతీ !
గడువేమి ? గడచుటేమి ?

ఆంజ॥— దేవా ! దురాత్ముడైన రావణుడు, మాసద్వయంబులోన
జానకీదేవి తన్ను వరింపకున్న నాయమను తన కరవాలంబున
కెరజేసెదనని ప్రతిజ్ఞజేసె.

శ్రీరా॥— ఔరా ! యేమి ! ఆదుర్మదాంధుని కండకావరము!

లక్ష్మణుడు॥— (రావణునుద్దేశించి) ఓరీ! మహాపాతకనర్తీ! రాక్షసా
ధమా! ఏమిరా ప్రేలితివి ? సీతాపహరణంబు నీమరణంబునకు
కారణంబయ్యె, సిద్ధంబుగ నుండుము.

ఆంజ॥— దేవా ! మాసద్వయంబులోన మీరు రావణుని ద్రుంచి,
మాసీతామాతను గొనిరాకున్న, నామె ప్రాణంబుల విడచుట
నిక్కంబు.

శ్రీరా॥— సుగ్రీవా ! వింటివిగదా !

తే॥ గీ॥ సమరసన్నాహమొనరింపు శ్ర సత్వరంబు
నాలసించిన భంగంబు శ్ర గలుగుమనకు

రావణాసురువేగ మ శ్రద్ధనముచేసి
జనకపుత్రిక గొనిరాగ శ్ర జనగవలయు!

సుగ్రీ:— చిత్తము.

శ్రీరా:— వానరులారా ! మీరెల్లరు బ్రయాణంబునకు సుసిద్ధులై
యుండుడు. నేడే పయనంబుగావితము.

వానరులందఱు:— చిత్తము.

శ్రీరా:— (హస్తమంతునితో) ఆజనేయ! నీఋణంబెట్లు దీర్పగలను.
నీధక్తికి గడు సంతసించితి. నీవాంఛితం బెరింగింపుము?

ఆజ:— దేవా!

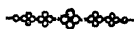
తే॥ గీ॥ ఎల్లవారలు నీభువి శ్ర నులమందుఁ
గపటబుద్ధులు విడనాడి శ్ర కలుషమడచు
మీదు నామంబు నిత్యము శ్ర మోదమలర
గాన మొనరింప వరమిండు శ్ర కమలనయన! ॥

శ్రీరా:— తథాస్తు.

మంగళము.

సంపూర్ణము.

... క్షోర న టు ...

'పాట...1

సీత:—

బేహగ్—త్రితాల్

కనకమృగంబదె గాంచుము నాథా॥ క॥
పరిపరివిధముల పరుగిడుచాడెడు॥ క॥
బెంచగ హానిముఖ ప్రేమజనించెన్
వేగమెజని యా మృగమిటు తెమ్మా॥ క॥

పాట...2

శ్రీరాముడు:—

బేహగ్—త్రితాల్

ఈమృగంబు నన్ను నిటుల మోసగింప
నేమికతమొదోచదాయెగా॥ యీ॥
దనుజమాయ యే మొగా తడయనేల నేనికన్
వడిగదీని మడియజేసి వనితకడకు నేగెదన్ ॥ యీ॥

పాట...3

లక్ష్మణుడు:—

మాండేజిల్లా—త్రితాల్

అరుగన్ యెటులన్ యటనీసలిన్
అవనిజ విడచి యకటా! నేనికన్॥ అరు ॥
యేనిక చనగన్ యేగతినిగున్
మనమున నిటులే చింతిలవలసెన్॥ అరు॥
ఘోరవనంబున క్రూరులచెంతన్
తప్పదురామా! ధరణిజవిడువన్॥ అరు॥

పాట...4

శ్రీరాముడు:—

బేహగ్—త్రితాల్

అవునా, యిటులవునా, యిదితగునా,
యవనిసుతన్ యిటులన్, యటవినివిడువన్ నీకిటు॥ లవునా॥

గనక ఘోరమగునా, కానమంబునను విడగకొ
చోరులకు, దనుజులకు, సఖయట నెంతగమదిని
సరయగ భయమును జెందియునుండెనో అవునా॥

పాట...5

లక్ష్మణుడు:—

మాండ—త్రితాల్

నాదుమాటలవినకక, రామా! నన్ను నిటులనుబంపె॥ నా॥
అహా! నాహరిణమడలక గాంచి కడు భీతిక రఘురామా!
నన్ను తానిటుబంపె॥ నాదు॥
కటా! మీమహిమగనగక జాలకటునక హా! శ్రీరామా!
నిష్ఠురోక్తుల బల్కె॥ నాదు ॥

పాట...6

శ్రీరాముడు:—

యమక—త్రితాల్

తరమావిధినిలక, చాటగ నేరికె॥ త॥
కాననమృగముల, మానినితా నెటుల్
యడలుచునుండెనో, యకటా! యెఱుగక
గడువక తరమా, కర్మఫలంబహా! ॥ తరమా ॥

పాట...7

శ్రీరాముడు:—

హిం॥ ముఖారి—దాద్రా.

అహా! హా! నా సీత! యకటా! నికబాసిసే, నెటులా మనగల,
బౌరా! యీ, ఘోరాటనేమిటో యోనారి॥ అహా ॥
యేనాడుననుసీవు, వీడానిపడతీవి, యీనాడు యోసీత!
యెటువీడితో సీవు॥ అహా ॥

పాట...8

లక్ష్మణుడు:—

బీంపలాన్—త్రితాల్

రామా! యిదేలా విచారంబిటుల్ ॥ రామా॥
భూజాతసరయంగ మార్గంబుగనక॥ రామా॥
కాలంబు గడువంగ, కార్యంబుజెడుగా

శ్రీకృష్ణవీధి నీకా యాత్ర

జాగేల పయనంబు, సాగింపుమయ్య || రామా ||

పాట...9

అంజనేయుడు:—

యమక్—త్రితాల్

మీదగు చరితము, మోదంబలరగి

వేగమెదెలుపగ, వేడుచుచుంటిని || మీ ||

శూరులు మీరలు, సుకుమారులు గన

కాన జరింపగ, కారణమేమొకొ || మీ ||

పాట...10

శ్రీరా:—

జోక్పూరి—త్రితాల్

అకటా! సీతా! అంబరవీధిని యెంతగసేమది

చింతిలినావో || అకటా ||

నన్నెడ బాసియు మున్నెపుడుండనిదానవు || అకటా ||

మాయరక్కసుడు, మనల సీవిధి

మోసముజేయగ, బాసితిని నతి

విధియిటుమనలను, వీడగజేయ

యేరికగలరహ! ధారుణి మనకిక || అకటా ||

పాట—11

లక్ష్మణుడు:—

బేహిగ్—త్రితాల్

ఔర! ద్రోహి! మోసగింపనగునెనీకు

మమ్ము నిటుల దుర్మదాంధుడా ! || ఔర ||

ధరణిసుతను దెచ్చెదంచు, కాటులటల బల్కితొర!

దురమునందు యిపుడ నిన్ను ద్రుంచెద గాంచుమా

పాట—12

సుగ్రీవుడు—

యమక్—త్రితాల్

కావగవేడెద, కరుణా వెసనక్ || కా ||

మఱచితి నయ్య, మనవి వినుమ || కా ||

జానకిసరయ్య, వాసరసేన

సరగున బంపెద, క్షమియిపుమునక || కా ||

పాట—13

శ్రీరా:—

బీపలాన్—దాద్రా

అనిలతనయ! దీనిగొనుమ, యాసవాలునీకుగా || అనిల ||
రామదూతపనుచునిన్ను, రామకిదియె దెబుపుగా || అనిల ||
యెటులనయిన శ్రమకునోచ్చి, యేగవయ్య వేగమే
జయముగల్గు పోయిరమ్ము, జనకసుతను గాంచగా || అనిల ||

పాట—14

అంజనేయుడు:—

మాండ్ జిల్లా—త్రితాల్

యేవిధిచేగుదు, నేగతినాకిక
జాచిజాడక, గానగలేక || యే ||
భూమిజగానక, రామునిపదసమున్
యేవిధిగాంతుక, యేమనిదెల్పుదు || యే ||
ధారుణిపుత్రిక, మారుతి! గాంచితె
యనవినినేమని, యనగలవాడక || యే ||

పాట—15

డైలాగ్:— లంకిణి—అంజనేయుడు

హంసధ్వని—దాద్రా

లంకిణి:— నిన్నుజంపి నిన్నుజంపివైచెదిపుడె గాంచరా || నిన్ను ||
నన్నుగెలచువారలెలను లేరటంచునెంచరా || నన్ను ||

అంజ:— ఔర! దుష్టరాలముష్టిఘాతమునకు నిన్నిదే || ఔ ||
బలియొసాగి శమనపురికి బంపెదిపుడె గాంచవే || ఔ ||

లంకిణి:— ఓరి! కోత్తిప్రల్లదంబులాడుచున్న నిన్నిక || ఓ ||
జీల్చివైచి నీమర క్త మిపుడె నేను గ్రోలెడక || నిన్ను ||

అంజ:— రమ్మ రమ్మ నీదు తొమ్ముజీల్చి వేగనేనిక || రమ్మ ||
కాలహరిణలేక రాముకార్యమిపుడె దీర్చెడక || ఔ ||

పాట:—

జోకపూరి—త్రితాల్

నన్నీ తరిక కరుణగ నురామా ॥ నన్నీ ॥
జీవితేశ్వరా! నీవేగావగా ॥ నన్నీ ॥
నిరతము నిన్నె దమరువని నీసతి
కరుణగ గనియుగ్ గావగరమ్మా
యిడుముల నియ్యెడ బడయగజాలను
తడవిక నేలను తరుణిక్ బోవుము ॥ నన్నీ ॥

రావణుడు:—

హంసధ్వని—త్రితాల్

కండకావరమున నిటులబల్కెదేల పాపిని ॥ కండ ॥
గడగడంచుజగములెల్ల వడకునాకు దెలియదో ॥ కండ ॥
భయమునుంతుమదిని వీడి ప్రల్లదంబు లాడెదే,
తరుణివంచుదయదలంచి తలను ద్రుంచ కూరకుంటి ॥ కండ ॥

సీత:—

నాదనామక్రియ—త్రితాల్

హా! హా! ననుబ్రోవవె శ్రీరామా అరయసను
రక్షించుకృపాత్ముడ ॥ హా! హా! ॥
కూరదానవుడు క్రోధముతో నాప్రాణంబుల
గొనబలుకన్, మానసమునన్, భీతిగలిగెన్,
కరుణను గనియును వేగమె ॥ హా! హా! ॥

అక్ష:—

డైలాగ్:— అక్షయకుమారుడు—అంజనేయులు.

వ్యర్థభాషణముల నిటుల బల్కెదేల పాతకి ॥ వ్యర్థ ॥
దుండగీడ శౌర్యముండ భండనమున జూపుమా! వ్యర్థ ॥

అంజ:— భండనలుసలుపనీవు యుండవలెను నంచరా భంక

నీదుసఖుల జేరుదంచు నేనుదలచుచుంటిగా॥ భం॥

లక్ష్మ:— ఓరి! కోరి! యేలయిటుల మేరమీటిప్రేలెదా॥ ఓరి॥

దురమునందు నిన్నుయిపుడె ద్రుంచువాడ గాంచరా॥ వ్య॥

అంజ:— కాలమికనుదీరెగాన కడనమునకు రమ్మిక॥ కా॥

కాలహరణమేల నింక కాలుపాలికంపెదక॥ భండ॥

పాట—20

ఇంద్రజిత్తు:—

తిలంగ్—త్రితాల్.

నీమదమడగించెద కనుమీ తులువా పలువా॥ నీ॥

వనమును జెరచితి, యనుజని దునిమితి, ననుచును పొంగకు

ఖాడింతు॥ నీ॥

యెందులకరిగిన నిన్నికవిడువను, భూర్తుడ! నీవిక నిలుపుమురా,

యేరిట నిన్నిక గావగ చెనటీ! పోరడగించెద గాంచుమురా॥ నీ॥

పాట—21

డైలాగ్:— రావణుడు — అంజనేయుడు.

రావణుడు:— ప్రేలెదేల పాపియిటుల, బిలుకుమార్చెదిపుడెనిక॥ ప్రే॥

కావరమును జెందినీవు, కన్నుగానవేమిరా॥ ప్రే॥

అంజ:— ఓరీ! క్రూర! దుర్మదాంధ! కాణులేల ప్రేలెదా॥ ఓ॥

భూమిపుత్రి బుడమితేడు రామచంద్రకొసగుమా॥ ఓరి॥

రావణుడు:— రాముడెవడు గీముడెవడు, భూమిపతిని నేనెగా॥ రా॥

దురమునందు నన్ను గెలచు, వారుగలరె భువినియెంచు॥ప్రే॥

అంజ:— చేరువయ్యె కాలమంచు, చెనటినీవు యెంచరా॥ చేరు॥

నీదుపురము నీదుజులగూడి నీవు నీల్లెదా॥ ఓరి॥

పాట—22

సీత:—

పూరి—త్రితాల్

పతిచరణములె, గతియనినమ్మిన
పరమసాధ్వీయా, ధరణిజయేన్
అనిలసుతుని యెడ, హన్యవాహనుడు
శీతలుండగుచు, జెలగెడుగాకన్॥ పతి॥

పాట—23

శ్రీరాముడు:—

పూరి—త్రితాల్

మారుతి భానుజ!, ధారుణి కన్యను
గాంచెనోలేదో, యెంచగజాలహ! ॥ మా ॥
అసురులు క్రూరులు, యకటా! జానకీ
యేమిక జేసిరో, యేగతినాకికన్॥ మారు ॥

పాట—24

అంజ:—

మాండ్...త్రితాల్

దేవా! సీతమాత కడు భీతిక, నిరతమున్॥ దేవా॥
తావకచింతయె, భావమునందిడి
కూర్పులచెంతన్, గుందుచునుండెన్॥ దేవా ॥

పాట...25

శ్రీరాముడు:—

హిం॥ కన్నడ...త్రితాల్

హే! సీతా! యీగతిగల్గెనా! హే ॥
హా! ధాత్రిసుత జనకపుత్రి॥ హే ॥
అసురులచెంతన్, యకటా! సీతా!
యేవిధి నుంటివో, యెరుగనైతి॥ హే॥

పాట... 28

మంగళము

మంగళమిదెరామా!, భండనజయభీమ! || మం ||
 దశరథరామా!, తారకనామా!,
 సరసిజనయనా!, కరుణను గనుమా || మం ||

తప్పాప్పుల వట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
7	7	ఆర్త	ఆర్త
9	2	వలె	నగు
11	24	సత్యంబే	సత్యంబె
18	18	తె వరయ	తెరువరయ
14	15	భీ	భీ
16	24	యిటు	యిట
17	18	మఱచి...నిపుడె	మానియుంటిమహా
			ద్రోహి శ నేనె, యిపుడె
21	9	రామరామసీత	రామరామరామసీత
23	23	కుంటిమి	కొంటిమి

—శ కీర్తనలు శ—

18వ పాట	అరయ	అరయ
23వ పాట	కస్యను	కస్యన్

14654

